

Uz ovaj broj

Odjeljenje za makroekonomsku analizu UNO, prema zajedničkim smjernicama za donošenje proračuna institucija BiH, proračuna entiteta i Distrikta, dva puta godišnje, u travnju i rujnu, priprema projekcije naplate neizravnih poreza za naredno trogodišnje razdoblje. Projekcije koje je Odjeljenje predstavilo u travnju 2008.g. su predstavljale programski scenarij koji je uključivao i određene izmjene u politici neizravnih poreza. Kao što smo ove godine izvještavali u biltenima Odjeljenja, i pored snažnog rasta cijena na svjetskom tržištu i rasta uvoza, rast prihoda od neizravnih poreza je počeo u drugom kvartalu 2008.g. usporavati, da bi to usporavanje bilo značajnije nakon što je počela primjena Sporazuma sa EU. Usporavanje potrošnje (npr. u slučaju energenata), promjene u strukturi potrošnje (npr. kod cigareta) ili ubrzane isplate povrata PDV-a iznad očekivanih, pokazatelji su slabljenja likvidnosti realnog sektora i domaćinstava, uzrokovano globalnom financijskom krizom i skupim pozajmljivanjem novca. Prvih nekoliko mjeseci primjene SSP-a pokazuju svu kompleksnost preciznijih procjena, budući da prihodi u velikoj mjeri ovise, ne samo o dinamici svođenja na bescarinsku osnovu prema Aneksima SSP-a, već i o poslovnim odlukama gospodarskih subjekata o dinamici uvoza, stupnju supstitucije uvoza iz trećih zemalja uvozom iz EU, o udjelu preferencijalnog uvoza iz EU u uvozu iz EU (koji podrazumijeva ne samo preuzimanje EUR-1 obrasca, nego i podnošenje dokaza o podrijetlu, koje je do sada bilo statistički podatak i irelevantno za projekcije prihoda i dr.). Svi izneseni argumenti, trend u naplati neizravnih poreza nakon izrade projekcija, globalna recesija, ne daju previše osnova za optimistične prognoze naplate prihoda od neizravnih poreza u narednoj godini. Tim više raste odgovornost fiskalnih vlasti BiH da se ograniče ili smanje rashodi kako bi se stvorio prostor za intervencije u ekonomiji.

Već u prošlom broju najavili smo intenzivne aktivnosti na izmjeni Zakona o trošarinama u BiH. U ovom broju dajemo osnovne karakteristike pravnog okvira EU koji se odnosi na oporezivanje duhanskih prerađevina. Činjenica da su u toku aktivnosti Radne grupe za izmjenu Zakona o trošarinama, imenovane od strane Upravnog odbora UNO, čini ovaj tekst izuzetno aktualnim.

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

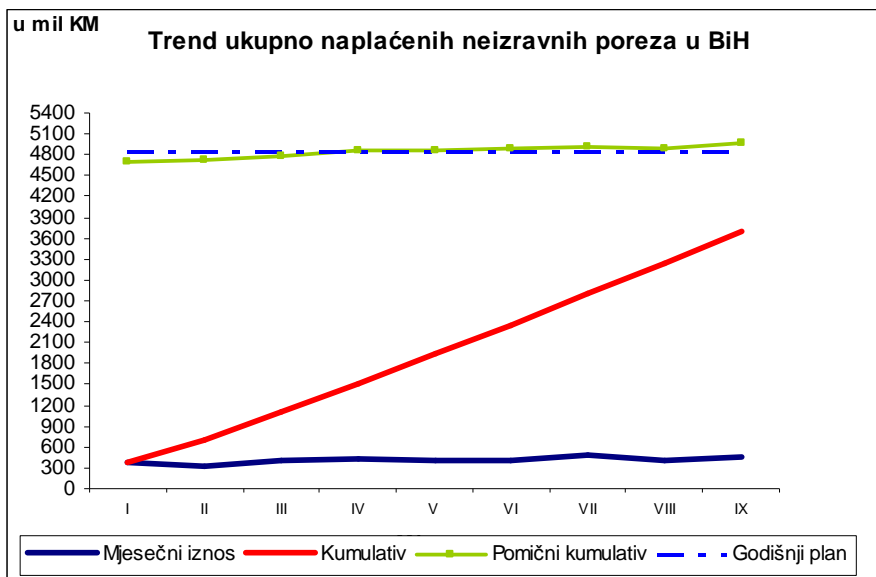
Naplata neizravnih poreza: I-X 2008. godine	2
Projekcija prihoda od neizravnih poreza, 2008-2011	4
Politika oporezivanja cigareta u EU	8
Neizravni porezi u Bosni i Hercegovini u poređenju sa zemljama EU	13
Robna razmjena u razdoblju I-IX 2008.g.	18
Konsolidirani izvještaji	22

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT suradnik
prijevod : Edin Smailhodžić

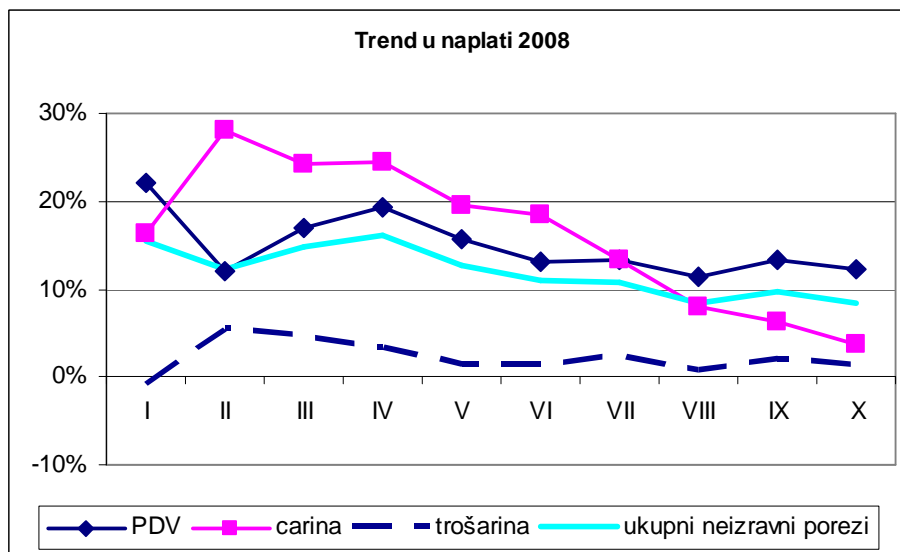
Naplata neizravnih poreza: siječanj – listopad 2008.g.

(pripremila: dr. sc. Dinka Antić)

Za deset mjeseci 2008.g. Uprava za neizravno oporezivanje je naplatila ukupno 4,147 mlrd KM neizravnih poreza u neto iznosu po odbitku povrata PDV-a i ostalih neizravnih poreza ili 8,48% više nego u istom razdoblju. U istom razdoblju UNO je naplatila dodatnih 20,5 mil KM koji su ostali neusklađeni na dan 31.10.2008.g.¹ Plan naplate neizravnih poreza za deset mjeseci je izvršen 86% (Grafikon 1).

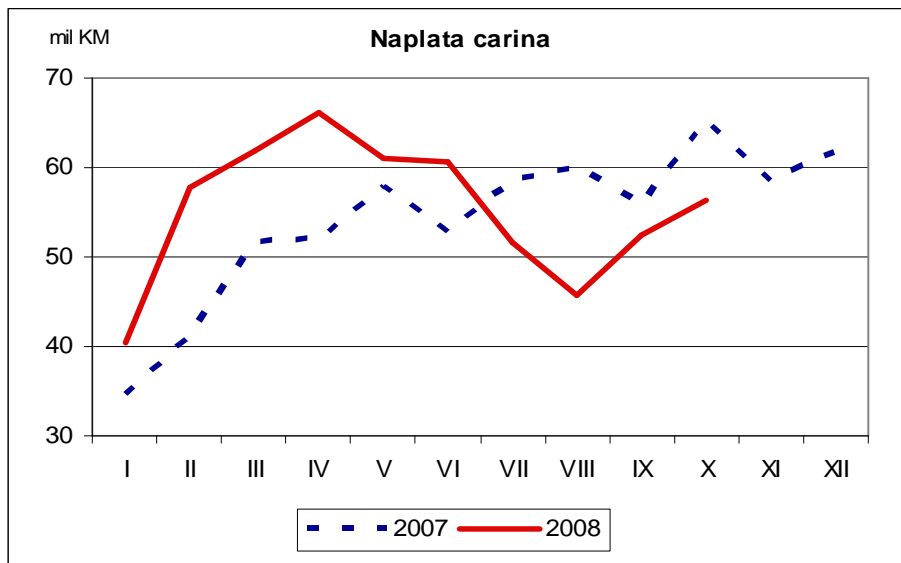
Grafikon 1

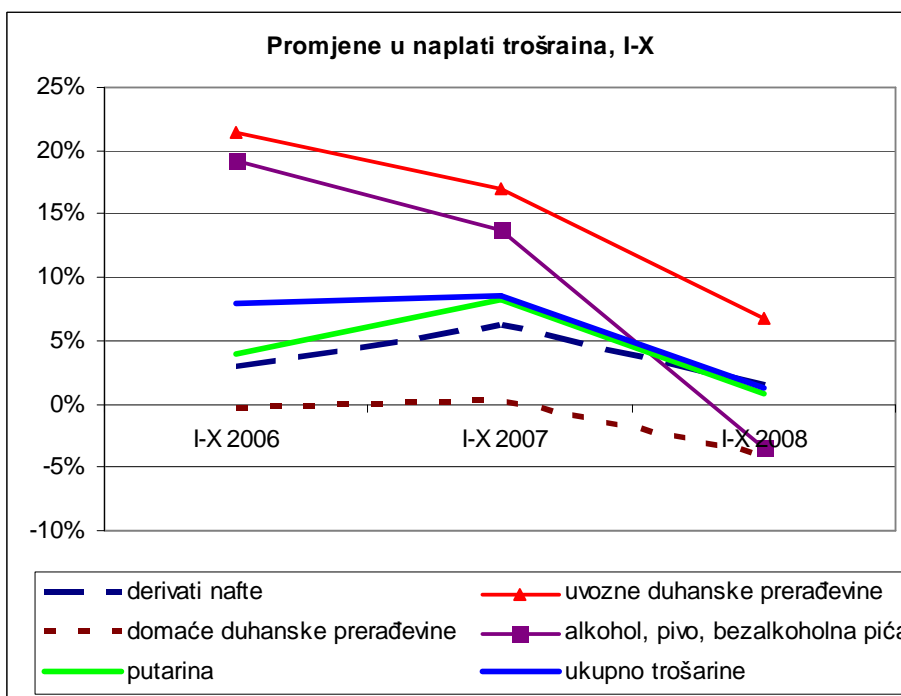
Grafikon 2

U razdoblju od deset mjeseci 2008.g. zabilježen je rast svih vrsta neizravnih poreza, promatrano u odnosu na isto razdoblje u 2007.g. Međutim, promatrajući mjesečne promjene uočava se silazni trend u naplati svih vrsta neizravnih poreza (Grafikon 2). Poredeći sa listopadom 2007.g prihoda od carina je naplaćeno manje za 13,65%, a trošarina za 3,37%.

¹ Neusklađeni prihodi podrazumijevaju prihode kod kojih ne mogu dovesti u vezu analitika uplata (jedinstveni račun) i analitičke evidencije obveznika u modulima IT sustava UIO (PDV, carine, trošarine).

Grafikon 3

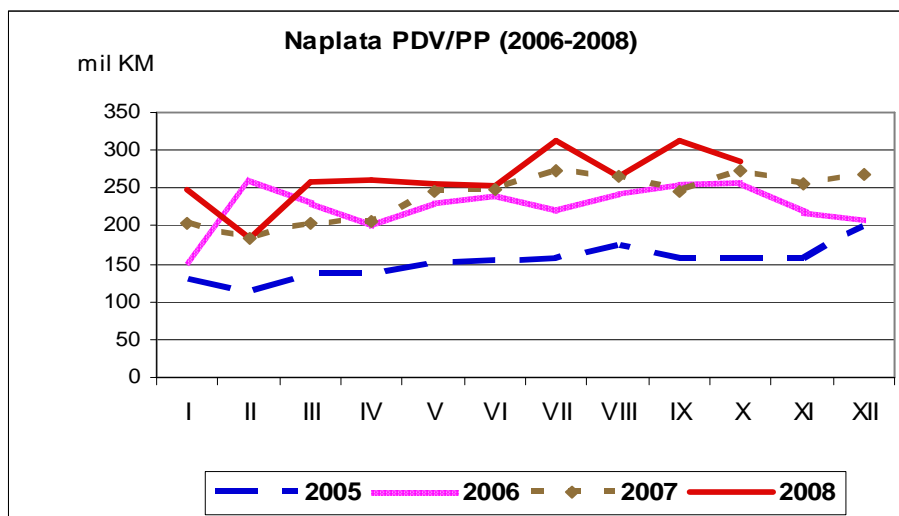

Grafikon 4

	I-IX 2008	I-X 2008
derivati nafte	2.32%	1.49%
duhan	3.26%	2.93%
uvozne duhanske prerađevine	7.67%	6.76%
domaće duhanske prerađevine	-4.66%	-4.09%
kava	-3.43%	-4.50%
alkohol, pivo, bezalkoholna pića	-3.11%	-3.45%
ukupno trošarine	1.88%	1.30%
putarina	1.43%	0.90%

Iz gornje tabele može se zaključiti da je došlo do pogoršanja u naplati trošarina na skoro sve trošarinske proizvode, osim kod trošarine na domaće duhanske prerađevine. Takav trend je rezultirao i padom ukupnih prihoda od trošarina.

Naplata PDV-a bilježi rast od 12,33% u odnosu na deset mjeseci 2007.g., što je iznad projektiranog rasta. Međutim, zbog visokih isplata povrata PDV-a u oktobru je naplaćeno 9,17% manje PDV-a nego u rujnu.

Grafikon 5

Primjetan je trend usporavanja u ukupnoj naplati, iako je naplata nešto iznad projektirane. Međutim, poredeći sa istim mjesecom prošle godine u listopadu 2008.g. iznos naplaćenih neizravnih poreza je isti kao i lani u listopadu. Tradicionalno četvrti kvartal je razdoblje sa najvećom napolatom prihoda od neizravnih poreza. Premda su evidentni gubici prihoda od carina, ipak oni ne bi trebali potirati porast sezonskih prihoda. Promatrajući i ostale pokazatelje, poput povrata, poreznih kredita, dugova po osnovu PDV-a, već sada se može zaključiti da silazni trend u naplati predstavlja prvi signal smanjenja potrošnje i gospodarske aktivnosti u zemlji. Osim toga, porast isplaćenih povrata PDV-a, smanjenje zahtjeva za poreznim kreditima i njihovo brže korištenje signaliziraju i probleme održavanja likvidnosti u gospodarstvu. Efikasnije finansijsko upravljanje PDV-om, kao i moguće prijevare, u vrijeme globalne finansijske krize postaju izvori za financiranje tekućih aktivnosti.

Projekcija prihoda od neizravnih poreza, 2008-2011

(pripremila: Aleksandra Regoje, makroekonomista)

Zemlje u razvitku obično generiraju najveći dio svojih prihoda od neizravnih poreza, od čega se značajan dio odnosi na carine. Prihodovni šokovi uzrokovani gubitkom u carinskim prihodima obično se smatraju osnovnim kamenom spoticanja za liberalizaciju tržišta. Predstavnici Bosne i Hercegovine su 19. prosinca 2006. godine u Bukureštu potpisali sporazum o pristupanju Centralnoeuropskoj zoni slobodne trgovine (CEFTA). Ovim jedinstvenim multilateralnim sporazumom, koji je stupio na snagu u studenom 2007. godine, zamijenjena je mreža bilateralnih sporazuma o slobodnoj trgovini u regionu. Vanjska trgovina BiH dodatno je liberalizirana 1. jula 2008. godine, kada su stupile na snagu odredbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), koje predviđaju uspostavljanje slobodne trgovine sa Europskom unijom u toku šestogodišnjeg razdoblja. SSP donosi brojne koristi, ali i gubitke u naplati prihoda od neizravnih poreza. Sa danom početka njegove primjene ili postupno tijekom prijelaznog razdoblja ukidaju se carine za većinu roba koja se uvozi s porijeklom iz EU.

U vrijeme izrade travanjskih projekcija prihoda od neizravnih poreza² nisu bili poznati sadržina i datum početka primjene SSP-a, kao ni datum ukidanja carinskog evidentiranja na uvezenu robu podrijetlom iz EU. U biltenu br.34 objavljen je programski scenarij ravanjskih projekcija, baziran na sljedećim pretpostavkama:

- o primjena Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju počev od 1.6.2008.godine,
- o ukidanje carinskog evidentiranja i uvođenje naplate takse po osnovu carinjenja počev od 1.1.2009.g,
- o izmjene Zakona o trošarinama počev od 01.01.2009.godine.

Sporazum je stupio na snagu mjesec dana kasnije od pretpostavljenog termina u preliminarnim projekcijama. Carinsko evidentiranje na uvoz robe podrijetlom iz EU ukinuto je sa danom stupanja na snagu SSP-a, a nisu uvedene mjere kojima bi se djelimično kompenzirao gubitak ovog prihoda.

Osnovni scenarij projekcija: bez izmjena politika u oblasti neizravnog oporezivanja

Tabela 1. predstavlja osnovni scenarij rujanskih projekcija prihoda od neizravnih poreza, koje su izrađene na osnovu dinamike naplate prihoda³ i revidiranih makroekonomskih projekcija izrađenih od strane Direkcije za ekonomsko planiranje. Procijenjeno je da će ukupni prihodi od neizravnih poreza prikupljeni na jedinstveni račun UNO u 2008. godini iznositi 4.989 mil KM. **Projektirani rast prihoda za narednu godinu, pod pretpostavkom neizmijenjenih politika u oblasti neizravnog oporezivanja, iznosi 3,59%.**

PDV

Planirano je da će se do kraja 2008.godine na Jedinstveni račun UNO prikupiti 3.177 mil KM neto prihoda od PDV, što je za 10,76% više u odnosu na prethodnu godinu. I pored snažnog rasta povrata u drugom kvartalu 2008.godine, projekcija za tekuću godinu nije znatno izmijenjena u odnosu na onu iz aprila, prvenstveno zbog snažnog rasta uvoza i nominalne potrošnje. Projekcije rasta uvoza i potrošnje od strane Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) u mjesecu septembru su revidirane za 4,4 i 3 procentna poena respektivno.

Projekcija prihoda od PDV-a za naredni razdoblje (rast 9,88% u 2009.god) temelji se na pokazateljima dosadašnje naplate pojedinih kategorija prihoda od PDV-a i isplate povrata, zahtjevima za povrat i porezne kredite koji nose obveze u narednom razdoblju, kao i na DEP-ovim projekcijama relevantnih makroekonomskih pokazatelja.

Trošarine

Projekcija rasta trošarina u 2008.godini iznosi 2,12%, što je znatno niže u odnosu na ostvarenja u proteklih nekoliko godina. Grafikon br.1. prikazuje mjesečne stope rasta prihoda od trošarina (mjesec u godini u odnosu na isti mjesec prethodne godine). Primjećuje se da su mjesečne stope rasta, sa izuzetkom u mjesecu veljači, znatno niže u odnosu na prethodnu godinu. Do augusta 2008, godine (podaci dostupni u vrijeme izrade projekcija) naplaćeno je za svega 0,74% više prihoda u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. U danom razdoblju, trošarine na alkohol i kavu zabilježile su pad za 10,06 i 5,82%, respektivno, što se može objasniti inflatornim pritiscima na proračune potrošača.⁴ U narednim godinama planirane su snažnije stope rasta, obzirom na procjene relevantnih makroekonomskih pokazatelja od strane DEP-a.

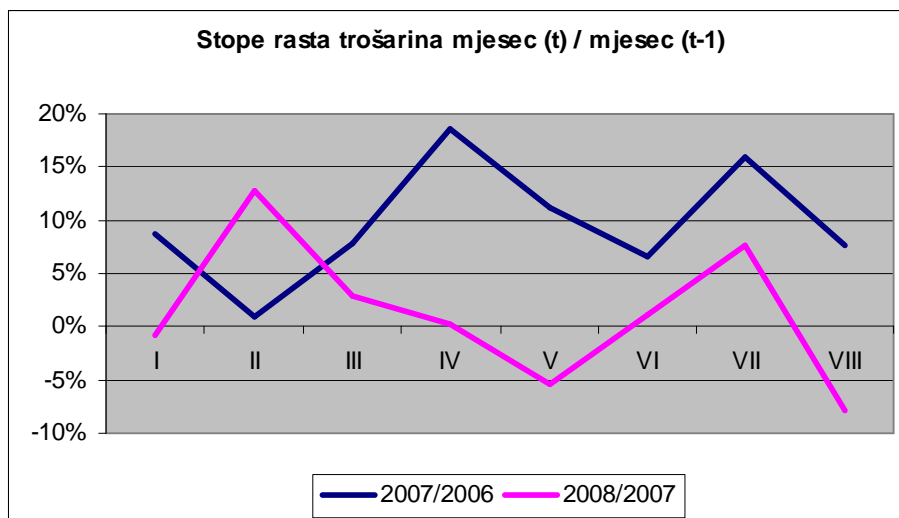
² Projekcije prihoda od neizravnih poreza izrađuju se dva puta godišnje, u travnju i rujnu. Travanjske projekcije imaju preliminarni karakter, dok rujanske predstavljaju konačnu osnovu za planiranje proračuna za narednu godinu.

³ U vrijeme izrade projekcija bili su dostupni podaci zaključno sa augustom 2008.g.

⁴ Više o analizi prihoda od trošarina u biltenu br. 38

Tabela 1. Projekcije prihoda od neizravnih poreza 2008-2011, osnovni scenarij

	u milijunima KM					godina/ prethodna (u %)			
	2007	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
PDV (neto)	2,868.46	3,177.02	3,490.85	3,777.88	4,057.35	10.76%	9.88%	8.22%	7.40%
Porez na pr. na JR	0.52	0.00	0.00	0.00	0.00				
Trošarine	917.55	937.00	989.86	1,040.03	1,095.01	2.12%	5.64%	5.07%	5.29%
Carine	655.17	657.37	457.53	433.67	375.08	0.34%	-30.40%	-5.21%	-13.51%
Putarina	186.74	189.18	201.09	212.56	224.67	1.30%	6.30%	5.70%	5.70%
Ostalo	28.13	28.41	28.70	28.99	29.28	0.98%	1.02%	1.01%	1.00%
Ukupno	4,656.58	4,988.98	5,168.03	5,493.13	5,781.39	7.14%	3.59%	6.29%	5.25%
Prijenos sredstava	110.9								
Sredstva za raspodjelu	4,767.48	4,988.98	5,168.03	5,493.13	5,781.39	4.65%	3.59%	6.29%	5.25%

Grafikon 1

Carine

Kao što je već napomenuto, liberalizacija trgovine sa EU donijela je pad prihoda od carina. Nakon snažnog rasta carina u prvih šest mjeseci 2008. godine od 19,33% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, početak primjene Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju donio je smanjenje ovih prihoda. U srpnju i augustu ove godine prihodi od carina (uključujući carinsko evidentiranje) ostvareni su u iznosu koji je za 17,52% manji od iznosa naplaćenog u istom razdoblju prethodne godine. Osnovu projekcija carina predstavljaju dosadašnji trendovi naplate, odredbe SSP-a kojima se regulira njihovo smanjenje u narednom razdoblju, kao i projekcije uvoza od strane DEP-a. Treba imati u vidu udio preferencijalnog uvoza iz EU u ukupnom uvozu, strukturu uvoza prema pojedinim protokolima/ aneksima Sporazuma, kao i mogućnost supstitucije uvoza iz trećih zemalja uvozom iz EU. Projektirani iznos naplate carina u 2008. godini približan je ostvarenju iz prethodne godine (rast 0,34%), dok se u narednoj godini očekuje snažno smanjenje od 30,4%.

Programski scenarij projekcija: izmjene politika u oblasti neizravnog oporezivanja

Programski scenarij polazi od pretpostavke izmjene stopa trošarina od 1. siječnja 2009. godine, prema prijedlogu Radne grupe za izmjenu Zakona o trošarinama. Prijedlog Radne grupe podrazumijeva izmjene stopa pojedinih kategorija trošarina radi djelimične kompenzacije smanjenja prihoda od carina nakon stupanja na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU.

Odjeljenje je izradilo jedan "optimistični" i drugi "manje optimistični" programski scenarij, koji se u biti razlikuju u polaznim pretpostavkama vezanim za efekte porasta trošarina na duhan na maloprodajnu cijenu cigareta. Kalkulacije efekata izmjene Zakona u oblasti ostalih trošarinskih proizvoda koje je sačinila Radna grupa u potpunosti su ugrađene u obje verzije programskog scenarija.

Optimistični programski scenarij polazi od pretpostavke da će proizvođači u potpunosti "prevaliti" na kupca troškove uzrokovane porastom trošarina na duhan, te zadržavanje iste količine i strukture potrošnje. Prema ovom scenariju, očekivani rast ukupnih prihoda od neizravnog oporezivanja iznosiće 8,16% u 2009. godini.

Manje optimistični programski scenarij polazi od pretpostavke da će doći do djelimičnog prevladavanja rasta troškova trošarina na potrošače (cijenu), odnosno da će i proizvođači snositi porast trošarine u određenom stupnju kako bi zadržali kupce. Prema ovom scenariju, očekivani rast prihoda od neizravnog oporezivanja iznosiće 6,26% u 2009. godini.

Politika oporezivanja cigareta u EU

(pripremio: Aleksandar Eskić, makroekonomista u Odjeljenju)

UVOD

U ovom broju predstavljamo osnovne karakteristike pravnih propisa **Europske unije** koji uređuju oblast **oporezivanja cigareta**. Radi se o evoluciji europske misli u pogledu oporezivanja cigareta u cilju uspostavljanja jedinstvenog tržišta EU. U narednim brojevima predstaviti ćemo suvremene poglede ostalih interesnih zajednica u EU koje uzimaju u obzir ispunjenje širih ciljeva definiranih Ugovorom o EU. Također, govorit ćemo o osnovnim elementima poreznih sustava pojedinih zemalja EU u smislu politike oporezivanja i određivanja stopa i struktura trošarina.

EVOLUCIJA EUROPSKOG ZAKONODAVSTVA

Prema članku 93. Ugovora Europskog vijeća, Vijeće je obvezno da usvoji mjere za harmonizaciju poreza na promet, trošarinskih obveza i ostalih oblika neizravnog oporezivanja gdje je to potrebno u cilju uspostavljanja i osiguranja funkcioniranja unutarnjeg tržišta.

Stope i struktura trošarinskih obveza variraju između zemalja članica, što utječe na konkurenciju. Opterećivanje proizvoda obvezama iz drugih zemalja članica po višoj stopi od onih domaćih je diskriminirajuće i zabranjeno člankom 90. Ugovora. Veoma velika razlika u pogledu obveza na određeni proizvod može rezultirati u porezom-motiviranom kretanju roba, gubitkom prihoda i krivičnim radnjama.

Pokušaji su bili činjeni od ranih 70-ih godina da se harmoniziraju struktura i stope, ali napredak je bio neznatan, dijelom zbog razloga koji nisu bili čisto fiskalne prirode. Na primjer, visoka razina obveza bila je nametnuta u nekim zemljama članicama kao dio ukupne politike obeshrabrivanja potrošnje duhana. S druge strane, duhan je važan poljoprivredni proizvod u nekim zemljama članicama.

Osnovna struktura trošarinskih stopa na duhan unutar Zajednice uspostavljena je 1972. godine Direktivom 72/464/EEC. Od tada pa do 1978. Direktiva je modificirana 13 puta. Druga Direktiva (79/32/EEC) usvojena je krajem 1978. Konačno, obje Direktive su modificirane u svjetlu programa Jedinstvenog tržišta Direktivom 92/79/EEC. Sve ove Direktive su sada obuhvaćene jednim konsolidiranim tekstom (COM(94)335 od 03.10.1994). Kategorije duhanskih proizvoda koji su predmet oporezivanja su definirane kao cigarete; cigare i cigarilosi; fino sječeni duhan za motanje cigareta; i ostali duhan za pušenje.

U slučaju cigareta, porez se mora sastojati od **proporcionalne (ad valorem) trošarinske obveze**, izračunate kao procenat maksimalne maloprodajne cijene, kombinirane sa **specifičnom trošarinskom obvezom**, obračunate po jedinici proizvoda. Obje stope moraju biti iste za sve cigarete, i specifična stopa mora biti određena prema cigaretama iz najpopularnije cjenovne kategorije (cigarete iz određenog cjenovnog razreda koje se najviše traže).

Dokazano je da je uspostavljanje jasnih kriterija težak problem. Direktiva kaže da u završnoj fazi harmonizacije struktura ravnoteže između specifičnog i proporcionalnog elementa (uključujući PDV zaračunan povrhu trošarine) treba biti uspostavljena u svakoj zemlji članici podjednako. Odnos treba da adekvatno odražava razlike u proizvodnim cijenama. Najviše što je postignuto je da specifična komponenta ne može biti manja od 5% ili veća od 75% od agregiranog iznosa proporcionalne trošarinske obveze i specifične trošarinske obveze, niti veća od 55% ukupnog poreznog opterećenja (uključujući PDV).

Poteškoća u određivanju fiksnog odnosa odražava strukturu duhanske industrije Zajednice. **Specifična komponenta poreza** – izražena na 1000 cigareta – pogoduje skupljim proizvodima privatnih kompanija sužavajući cjenovne razlike. **Proporcionalna komponenta**

poreza, posebno kombinirana sa PDV-om, ima suprotan efekat, multiplicitirajući cjenovne razlike. Unutar širokog spektra odnosa ovih komponenti koje su u uporabi, neke zemlje članice izabrale su maksimalnu specifičnu komponentu, druge su izabrale minimalnu doprinoseći varijacijama u maloprodajnim cijenama.

Izvorni prijedlog Komisije vezano za trošarinske obveze u okviru programa Jedinog tržišta (COM(87)0325 i COM(87)0326) protežirao je apsolutnu harmonizaciju stopa. Za duhanske proizvode, predložena stopa bila je aritmetička sredina: u slučaju cigareta, prosječna specifična stopa (ECU⁵ 19.5 na 1000 cigareta) plus prosječna proporcionalna stopa (53% uključujući PDV). Na kraju, Direktiva o cigaretama (92/79/EEC) i ostalim duhanskim prerađevinama (92/80/EEC) postavila je samo minimalnu stopu:

- o cigarete: 57% od maloprodajne cijene koja uključuje poreze
- o ručno motani duhan: 30% od maloprodajne cijene koja uključuje porez ili ECU 20 po kilogramu
- o cigare i cigarilosi: 5% TIRSP⁶ ili ECU 7 na 1000 ili po kilogramu
- o duhan za lulu: 20% TIRSP ili ECU 15 po kilogramu

Obje Direktive zahtijevale su od Vijeća, na osnovu izvještaja Komisije, da se ispitaju ove stope i da se prilagode ako je potrebno do kraja 1994. godine. Izvještaj Komisije, konačno objavljen u rujnu 1995. (COM(95)285), kaže da je, u slučaju cigareta, stroga primjena praga od 57% može uzrokovati daljnju divergenciju između nacionalnih trošarinskih stopa.

Sljedeći izvještaj objavljen u svibnju 1998. zastupao je rješenje problema 57% kroz tehnička prilagođavanja dajući zemljama članicama više fleksibilnosti u primjeni minimalnih stopa. Bilo je predloženo i povećanje minimalnog iznosa specifične komponente kako bi uzela u obzir i inflaciju: 18.5% za razdoblje 1992-1998 i 4.5% za 1999 i 2000. Konačno, prijedlogom je bila predviđena revizija sustava svakih 5 godina umjesto 2 godine kako je to tada bilo uređeno. Ovi prijedlozi nisu bili usvojeni.

Novi izvještaj i nacrt Direktive (COM(2001)133) objavljen je 2001. godine. Bilo je predloženo:

- o EUR 70 minimalna specifična trošarinska obveza zajedno sa 57% pravilom. Što se tiče cigareta, većina zemalja članica trebala bi da primijeni minimalnu trošarinu (specifičnu i ad valorem) od 57% TIRSP na najpopularniju cjenovnu kategoriju i minimalnu trošarinsku obvezu (specifičnu i ad valorem zajedno) od EUR 70 na 1000 cigareta.
- o EUR 100 minimalnu specifičnu trošarinsku obvezu kao alternativa pravilu 57%. Zemlje sa višom stopom oporezivanja poput Švedske, koje imaju poteškoća sa prilagođavanjem sa pravilom 57%, trebale bi da primjene ili minimalnu trošarinu od 57% TIRSP na MPPC⁷ ili minimalnu trošarinsku obvezu od EUR 100 na 1000 cigareta koje se najviše traže.
- o Viša minimalna trošarinska obveza na veoma jeftine (uvozne) cigarete

Ovi prijedlozi su odbijeni od strane Europskog parlamenta, ali u veljači 2002 su usvojeni u izmjenjenom obliku od strane Vijeća (*Direktiva 2002/10/EC*). Prag od EUR 100 na 1000 cigareta je smanjen na EUR 95 i dodatni prag od EUR 70 na EUR 60 od srpnja 2002, koji bi se uvećao na EUR 64 od srpnja 2006. Španjolskoj i Grčkoj su dani dulji rokovi za prilagođavanje. Nove zemlje članice takođe uživaju duže razdoblje prilagodbe do 2010 (sa izuzetkom Cipra i Malte koje su usvojile opći režim).

EUROPSKA KOMISIJA PREDLAŽE POVEĆANJE TROŠARINSKE OBVEZE

Europska Komisija predstavila je Izvještaj i prijedlog Direktive za izmjenu važeće EU legislative koja se odnosi na trošarinsku obvezu na duhan. Nacrt Direktive predviđa postupno povećanje minimalne razine oporezivanja cigareta u EU i fino sječenog duhana do 2014. Ovim se također

⁵ ECU – European Currency Unit

⁶ TIRSP – Tax Included Retail Selling Price (maloprodajna cijena koja uključuje poreze)

⁷ MPPC – Most Popular Price Category (kategorija najpopularnijih cigareta)

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Sarajevo: Đoke Mazalića 5, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

unapređuju **definicije različitih vrsta duhanskih proizvoda** kako bi se otklonile nedorečenosti koje dozvoljavaju nekim cigaretama da budu predstavljene kao cigare ili cigarilosi i na taj način budu oporezivane po nižoj poreznoj stopi. Ovaj prijedlog će suziti razlike između razina oporezivanja duhana zemalja članica EU i na taj način dotaknuti se problema šverca duhana unutar EU. Na taj način se pravila oporezivanja čine transparentnijim, stvarajući ujednačene uvjete poslovanja za proizvođače i pružajući više fleksibilnosti zemljama članicama za određivanje minimalnog poreza. Krajnji cilj je destimuliranje potrošnje duhana za 10% tijekom narednih 5 godina.

Oporezivanje čini dio ukupne strategije koja ima za cilj sprječavanje i smanjenje potrošnje duhana. Ova strategija uključuje ostale važne mjere kao što su necjenovne mjere, zaštita od izlaganja duhanskom dimu, reguliranje sadržaja duhanskog dima, reklamiranje restrikcija itd. Prema podacima Svjetske banke, povećanje cijena duhanskih proizvoda je pojedinačno najefikasniji način sprječavanja pušenja.

Trenutno postoje značajne razlike u pogledu razine oporezivanja između zemalja članica sa najnižom i najvišom stopom oporezivanja. Za cigarete, razlika može ići i do skoro 600% trošarinskog opterećenja izraženog u eurima. Kao rezultat ove ogromne divergencije na razini oporezivanja unutar Unije procijenjena je ukupna tržišna penetracija cigareta koje su oporezovane izvan zemlje i ona dostiže cifru od 13% tržišta duhana u EU-25. Na brojnim glavnim tržištima, ova brojka se penje i na više od 20%.

TREKUTNO POREZNO OPTEREĆENJE CIGARETA U EU

Trenutno, trošarinska obveze na cigarete mora biti najmanje 57% cijene i mora biti najmanje 64 eura na 1000 cigareta, za proizvode koji pripadaju kategoriji najpopularnije cijene u toj zemlji. Koncept "**najpopularnije cjenovne kategorije**" je dizajniran prije više od 30 godina, kada je na nacionalnim tržištima dominirao jedan brend koji je bio "najpopularniji". Danas, tržišta su dinamičnija sa nekoliko popularnih brendova i redovnim promjenama cijena. Kako bi učinili sustav transparentnijim i osigurali ujednačene uvjete za proizvođače, Komisija predlaže zamjenu koncepta najpopularnije cjenovne kategorije sa ponderiranim cjenovnim prosjekom (*weighted average price*) za sve cigarete za određivanje porezne osnove. Kako bi naglasili ciljeve zaštite zdravlja, ovaj koncept biće kombiniran sa minimalnim porezom izraženim u apsolutnom smislu koji se primjenjuje na sve cigarete. Postojeći procenat od 57% biće povećan na 63% ponderiranog cjenovnog prosjeka i stopa od 64 eura biće povećana na 90 eura na sve cigarete do 2014. prema novom prijedlogu. Procijenjeno je da će ovo doprinijeti smanjenju potrošnje duhana za 10% u većini zemalja članica tokom narednih 5 godina. Komisija takođe predlaže pružanje više fleksibilnosti u pogledu oporezivanja duhana zemljama članicama. Ovo će biti osigurano napuštanjem postojećeg pravila koje zabranjuje zemljama članicama da odrede minimalnu trošarinu višu od 100% ukupne trošarine na cigarete iz najpopularnije cjenovne kategorije. Dalje, Komisija predlaže proširenje intervala specifične komponente trošarinske obveze sa 5% - 55% na 10% - 75%.

IZVODI EUROPSKIH DIREKTIVA KOJE SE BAVE CIGARETAMA

[DIREKTIVA VIJEĆA 92/79/EEZ od 19.10.1992. o određivanju poreza na cigarete](#)

Polazi se od potrebe uspostavljanja **ukupne minimalne trošarinske obveze** na duhan sa ciljem kreiranja unutarnjeg tržišta bez granica do 01.01.1993. godine. Kraljevini Španjolskoj daje se tranzicijsko razdoblje od dvije godine kako bi dostigla postavljene standarde. Takođe, Republici Portugal daje se mogućnost snižene stope za cigarete za male proizvođače i potrošnju u najudaljenijim regionima.

Najkasnije 01.01.1993. godine zemlje članice treba da primjene minimalni porez u skladu sa pravilima iz ove Direktive. Obveze koje se odnose na cigarete su:

- specifična trošarinska obveza koja se obračunava po jedinici proizvoda
- proporcionalna trošarinska obveza koja se računa na bazi maksimalne maloprodajne cijene
- PDV proporcionalan maloprodajnoj cijeni.

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Sarajevo: Đoke Mazalića 5, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Ovako komponirana trošarinska obveza biće postavljena na razini od 57% maloprodajne cijene (uključujući sve poreze) za cigarete iz cjenovne kategorije koja se najviše traži i obvezujuća sa 01.01.1993. Svake dvije godine, a prvi put ne kasnije od 31.12.1994. godine, Vijeće treba ispitati ukupnu minimalnu trošarinsku obvezu i strukturu trošarinske obveze. Zemlje članice trebaju usvojiti zakone, uredbe i administrativne odredbe potrebne za poštivanje ove Direktive. Kada zemlje članice usvoje ove mjere, one treba da sadrže odredbu kojom se poziva na ovu Direktivu kad se bude objavilo zvanično izdanje te mjere.

[DIREKTIVA VIJEĆA 95/59/EC od 27.11.1995. odnosi se na poreze osim poreza na promet koji utiču na potrošnju duhanskih prerađevina](#)

Polazna pretpostavka je primjena oporezivanja u zemljama članicama koje utječe na potrošnju duhanskih proizvoda⁸ i to tako da se ne narušavaju uvjeti konkurencije i ne sprječava slobodno kretanje ovih proizvoda unutar Zajednice. Harmonizacija struktura trošarinskih obveza mora posebno rezultirati konkurencijom različitih kategorija duhanskih proizvoda koji pripadaju istoj grupi koji nisu poremećeni efektima oporezivanja i otvaranjem nacionalnih tržišta zemalja članica.

Ističe se imperativna potreba za **konkurencijom** koja podrazumijeva sustav u kojem se slobodno formiraju cijene za sve grupe prerađenog duhana. Struktura trošarinskih obveza na prerađeni duhan treba biti **fazno harmonizirana**. Što se tiče cigareta, gore pomenuti cilj najbolje se ostvaruje putem sustava koji, kada govorimo o porezu, sastoji se od specifične komponente računatoj po jedinici proizvoda, i proporcionalne komponente bazirane na maloprodajnu cijenu uključujući sve poreze.

Ova Direktiva predstavlja opće principe za **harmonizaciju trošarinskih obveza**, kao i specijalne kriterije koji se primjenjuju tokom faza harmonizacije. Tranzicija iz jedne faze harmonizacije u drugu fazu treba biti odlučena u Vijeću na prijedlog Komisije, uzimajući u obzir efekte faze koja trenutno traje preko mjera predstavljenih od strane zemalja članica u njihove sustave trošarinskih obveza kako bi bili kompatibilni sa mjerama u toj fazi.

U finalnoj fazi harmonizacije strukture, isti odnos mora biti važeći u svim zemljama članicama između specifične trošarinske obveze i zbroja proporcionalne trošarinske obveze i poreza na promet, i to tako da razlike u cijenama reflektiraju razlike u proizvođačkim cijenama. Istovremeno, proizvođači ili njihovi predstavnici kao i ovlašteni agenti u Zajednici i uvoznici duhana iz zemalja ne-članica treba da slobodno određuju maksimalnu maloprodajnu cijenu za svaki od njihovih proizvoda za svaku zemlju članicu za svaki od proizvoda koji će biti stavljen u promet.

Prethodni paragraf može da ne uzrokuje prestanak primjene nacionalnog zakonodavstva koji se odnosi na kontrolu cijenovnih razina ili poštivanje propisanih cijena, i to tako da su kompatibilni sa legislativom Zajednice. Tijekom prethodnih stadija trošarinska obveza će u nečelu biti prikupljena putem poreznih markica. Ako prikupljaju trošarinsku obvezu putem poreznih markica, zemlje članice se obvezuju da učine ove porezne markice dostupnim proizvođačima i prodavateljima u ostalim zemljama članicama. Ako oni prikupljaju trošarinsku obvezu putem nekih drugih sredstava, zemlje članice trebaju osigurati da niti administrativne niti tehničke prepreke ne utječu na trgovinu između zemalja članica na račun toga.

[DIREKTIVA VIJEĆA 2002/10/EC od 12.02.2002. o izmjenama i dopunama Direktive 92/79/EEC, 92/80/EEC i 95/59/EC o strukturi i stopama trošarinske obveze koja se primjenjuje na prerađeni duhan](#)

⁸ Slijedeće treba biti ispunjeno za cigaru i cigarilos ako se može pušiti:

- rolnice duhana napravljene isključivo od prirodnog duhana
- rolnice duhana sa vanjskim omotačem od prirodnog duhana
- rolnice duhana sa vanjskim omotačem normalne boje cigare kao i vezivne komponente od duhana, gdje je najmanje 60% mase komada duhana duže i šire od 1.75mm i gdje je omotač postavljen spiralno pod uglom od najmanje 30 stupnjeva po longitudinalnoj osi cigare.

Povod za nastanak ove Direktive je prvi izvještaj Komisije iz 1995. koji je privukao pozornost na određene poteškoće u primjeni Direktiva. Već drugi izvještaj iz 1998. preispitao je neophodne tehničke amandmane koji su se uglavnom odnosili na prilagođavanje minimalne ukupne obveze na cigarete uz zadržavanje stopa i nepromijenjene strukture. Izvještaj koji je dostavljen Vijeću 1998. uključivao je prijedlog amandmana Direktive.

Analiza promjena cijena i trošarinskih stopa na duhanske proizvode u Zajednici pokazuje da postoje značajne razlike između zemalja članica koje narušavaju funkcioniranje unutarnjeg tržišta kako sada tako i poslije proširenja. **Veća konvergencija** između poreznih stopa koje se primjenjuju u zemljama članicama trebala bi dovesti do **smanjenja šverca i krijumčarenja** unutar Zajednice. Uvođenje minimalne obveze izražene u količini eura, dodatno minimalnoj trošarinskoj stopi od 57% maloprodajne cijene cigareta koja se najviše traži, osiguraće da minimalnu razinu trošarinske obveze bude primijenjen na te cigarete. Zemljama članicama, kojima bi momentalno uvođenje ovakvog minimuma predstavljalo problem iz ekonomskih razloga, treba omogućiti odgađanje primjene ovog novog zahtjeva do kraja 2004 godine najkasnije. Sljedeće povećanje minimalne razine opterećenja predviđeno je da se desi polovicom 2006. U svjetlu ekonomskih poteškoća koje mogu biti prouzročene primjenom na ovaj datum usljed povećanja obveze, Kraljevina Španjolska i Grčka odlažu primjenu do kraja 2007.

Ugovor zahtijeva da definicija i primjena svih politika i aktivnosti Zajednice osiguravaju **visoku razinu zdravstvene zaštite**. Cigarete i fino-sječeni duhan su jednako štetni po zdravlje. Stoga i razina porezne obveze treba biti jednaka jer na taj način se utječe na pušačke navike korisnika. Isto tako, zemljama članicama treba dati više efektivnih instrumenata kako bi se borili sa nekorektnim cjenovnim praksama ili pojavom proizvoda koji narušavaju tržište. Ovaj cilj može biti postignut davanjem ovlaštenja zemljama članicama da odrede minimalnu trošarinsku obvezu na cigarete pod uvjetom da ne prelazi trošarinsku obvezu na cigarete iz cjenovnog razreda koji se najviše traži.

Direktiva 92/79/EEC se mijenja u smislu da svaka zemlja članica treba primijeniti ukupnu minimalnu trošarinsku obvezu (specifičnu obvezu plus ad valorem obvezu plus PDV), i to tako da bude 57% maloprodajne cijene (uključujući sve poreze) i koja ne bi trebalo da bude manja od 60 eura na 1000 cigareta iz cjenovne kategorije koja se najviše traži. Od 01.07.2006. ovih 60 eura treba biti zamijenjeno sa 64 eura. Takođe, zemlje članice koje već primjenjuju minimalnu trošarinsku obvezu od najmanje 95 eura na 1000 cigareta za cigarete iz cjenovne kategorije koja se najviše traži ne trebaju da ujedno ispunjavaju zahtjev minimalnog opterećenja od 57%. Od 01.07.2006. ovih `95` eura treba biti zamijenjeno sa `101` eurom. Direktiva 95/59/EEC se mijenja u dijelu koji se odnosi na određivanje minimalne trošarinske obveze. Ova odredba sada glasi da zemlje članice mogu odrediti minimalnu trošarinsku obvezu na cigarete koje se prodaju po cijeni nižoj nego što je maloprodajna cijena za cigarete koje se najviše traže, i to tako da takva trošarinska obveza ne prelazi trošarinsku obvezu koja se primjenjuje na cigarete iz cjenovne kategorije koja se najviše traži.

ZAKONSKI OKVIR U BiH

Prema važećem zakonu⁹ koji regulira trošarine na duhan i duhanske prerađevine u Bosni i Hercegovini, porezna obveza nastaje podnošenjem zahtjeva za štampanjem poreznih markica. Porezna osnovica određena je maloprodajnom cijenom u koju nije uračunan porez na dodanu vrijednost. Na promet duhanskih prerađevina, trošarina se plaća po stopi od 49% na osnovicu utvrđenu u skladu sa zakonskim odredbama. Obveza plaćanja trošarine nastaje u trenutku preuzimanja poreznih markica. Na iznos trošarine koja nije plaćena u zakonskom roku i na propisan način plaća se kamata u visini od 0.06% dnevno.

⁹ Aktualni Zakon o trošarinama u BiH u primjeni je od 01.01.2005. godine (Sl. glasnik BiH 62/04).

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Sarajevo: Đoke Mazalića 5, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Specifičnost¹⁰ utvrđivanja porezne osnovice u prometu duhanskih prerađevina ogleda se u tome što je maloprodajna cijena unaprijed poznata, jer je porezni obveznik (proizvođač ili uvoznik duhanskih prerađevina) dužan prijaviti prije njihovog stavljanja u promet, u skladu sa člankom 23. stav 5. Zakona o trošarinama u BiH. U skladu sa prednjim, porezna osnovica u prometu duhanskih prerađevina krajnjim potrošačima je maloprodajna vrijednost naznačena na poreznoj markici.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Možemo zaključiti da Bosnu i Hercegovinu očekuje razdoblje **usuglašavanja domaće legislative sa europskom**, kao i usvajanje **minimalnih standarda** koji važe u svim zemljama Europske unije, a koje propisuje Vijeće Europske Unije. Cilj je jasan, ujednačen tretman ovih proizvoda (prvenstveno cigareta), ostvarenje fiskalnih ciljeva zemlje uz ispunjavanje širih ciljeva predviđenih Ugovorom o osnivanju Europske unije.

Neizravni porezi u Bosni i Hercegovini u poređenju sa zemljama EU

(Pripremila: Aleksandra Regoje, makroekonomista)

Porezne reforme u Bosni i Hercegovini išle su u pravcu usklađivanja njenog fiskalnog sustava sa normama Europske unije. Fiskalni sustavi Unije nastajali su u vrijeme relativno skromne povezanosti ekonomija pojedinih zemalja. Proces integracije nosio je harmonizovanje pojedinih poreznih sustava, mada i do danas na području EU ne postoji jedinstvena porezna politika. Sve članice su zadržale vlastiti fiskalni suverenitet. Oporezivanje dohotka i dobiti uglavnom je u nacionalnom djelokrugu, a zajednička porezna politika najviše se odnosi na harmonizaciju neizravnih poreza, čime se stvaraju preduslovi za funkcionisanje jedinstvenog tržišta roba i usluga. Ugovor o Europskoj zajednici zabranjuje bilo kakvu poreznu diskriminaciju u smislu davanja prednosti nacionalnim proizvodima u odnosu na proizvode drugih članica. Ugovor predviđa harmonizaciju poreza na dodatnu vrijednost, akciza i ostalih neizravnih poreza.

Opterećenje neizravnim porezima u EU

Počev od 1990. godine brojne članice Europske unije provele su reforme neizravnih poreza. Neizravni porezi su povećani, a uvedeni su i novi „ekološki“ porezi radi nadoknade gubitka prihoda uslijed smanjenja poreza na osobni dohodak. Nove članice su uglavnom povećavale trošarinske preistojbe radi usklađivanja stopa sa standardima EU. Promatrano u % BDP-a, prihodi od neizravnih poreza EU-27 dostigli su najvišu razinu u 1999. godini.¹¹ Iz Grafikona br.1 moguće je primijetiti da je fiskalno opterećenje neizravnim porezima snažno raslo do 1999.godine, zatim se stabiliziralo, a od 2002. godine ponovno pokazuje blagi trend rasta.

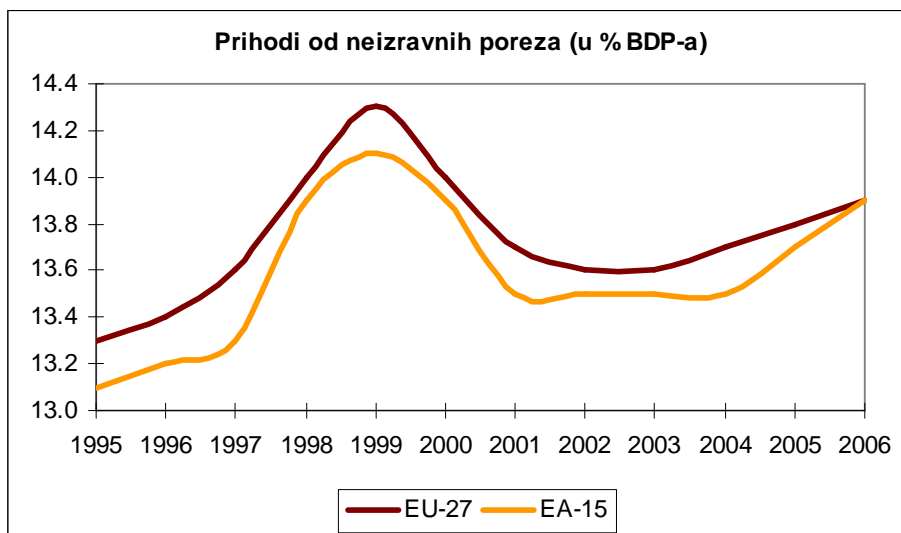
Sve do 2006.godine opterećenje neizravnim porezima bilo je nešto više u EU-27 nego u euro zoni (EA-15¹²). To se može objasniti činjenicom da su se zemlje koje su pristupale EU i nove članice više oslanjale na neizravne poreze kao izvor prihoda, u odnosu na zemlje euro zone koju uglavnom sačinjavaju stare članice.

¹⁰ Pitanja iz Instrukcije o načinu obračuna PDV-a na duhanske prerađevine

¹¹ Ponderirana sredina iznosila je 14,3%

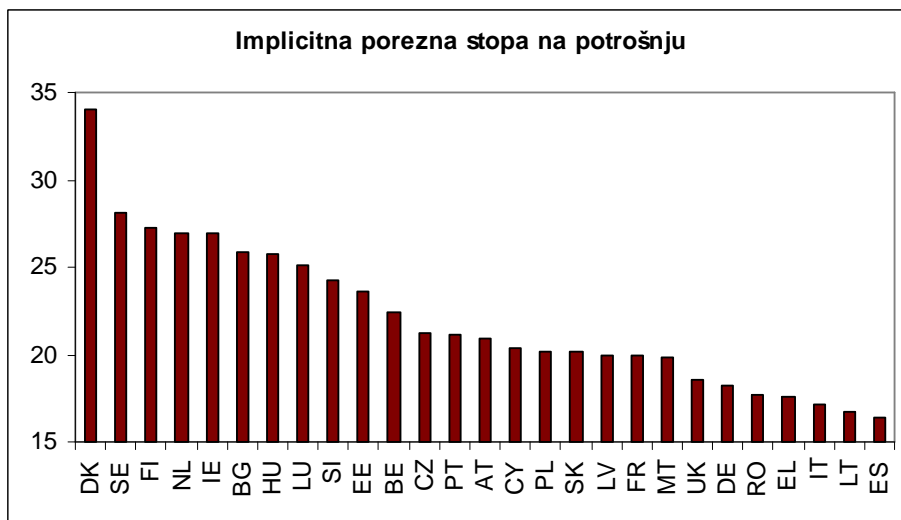
¹² Euro area (BE, DE, IE, GR, ES, FR, IT, CY, LU, MT, NL, AT, PT, SI, FI)

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Sarajevo:Đoke Mazalića 5, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Grafikon 1
Izvor: Eurostat

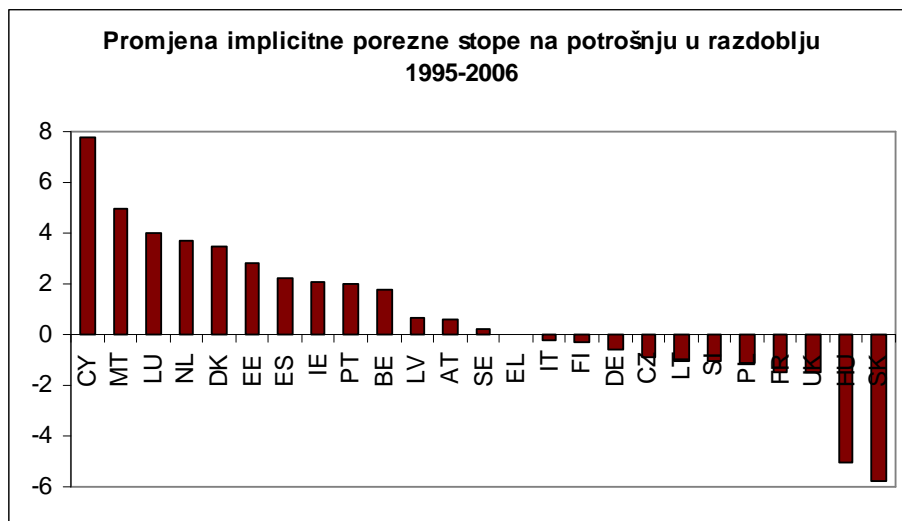
Kalkulacija udjela pojedinih poreznih prihoda u bruto društvenom proizvodu omogućuje poređenje fiskalnog opterećenja i strukture oporezivanja u različitim članicama EU, kao i njihovog razvoja u određenom vremenskom razdoblju. Pored navedenog, koristan pokazatelj je i tzv. **implicitna porezna stopa (implicit tax rate- ITR)** koja mjeri prosječno efektivno porezno opterećenje različitih vrsta prihoda, a računa se omjerom poreznih prihoda i potencijalne porezne osnove. ITR na potrošnju definirana je kao odnos svih poreza na potrošnju i krajnje privatne potrošnje na određenoj ekonomskoj teritoriji. U 2006.godini prosječna razina ITR na potrošnju iznosila je 22,1% za EU-25. Zemlja koja se izdvaja po najvećoj stopi oporezivanja potrošnje iznad prosjeka je Danska (34%). Sa skoro šest procentnih poena nižom ITR na potrošnju slijede Švedska, Finska, Nizozemska i Irska.

Grafikon 2¹³
Izvor: Eurostat

¹³ Legenda: BE-Belgija, BG-Bugarska, CZ-Češka Republika, DK-Danska, DE-Njemačka, EE-Estonija, IE-Irska, EL-Grčka, ES-Španjolska, FR-Francuska, IT-Italija, CY-Cipar, LV-Letonija, LT-Litvanija, LU-Luksemburg, HU-Mađarska, MT-Malta, NL-Nizozemska, AT-Austrija, PL-Poljska, PT-Portugal, RO-Rumunjska, SI-Slovenija, SK-Slovačka, FI-Finska, SE-Švedska, UK-Velika Britanija

Promjene ITR na potrošnju u promatranom razdoblju od 1995. do 2006. godine, ukazuju na to da je rastući trend oporezivanja potrošnje zahvatio veliki broj zemalja EU-25. U poređenju sa 1995.godinom, značajniji pad implicitne porezne stope na potrošnju zabilježen je jedino kod Slovačke (5,8 procentnih poena) i Mađarske (5 procentnih poena). Neznatan pad zabilježen je još kod devet zemalja (od 0-1,5 procentna poena), dok je kod ostalih zemalja zabilježen uglavnom značajniji rast. ITR za Cipar porastao je za 7,8 procentna poena, sa najniže razine u 1995. godini do skoro prosječne razine za EU u 2006. godini. Bugarska i Rumunjska, za koje su dostupni podaci tek za posljednjih nekoliko godina, također pokazuju snažan rast njihove ITR na potrošnju. Pokazatelj ITR na potrošnju porastao je za 7 procentnih poena u razdoblju od 2001-2006. godine za Bugarsku, te za 1,1 procentni poen za Rumunjsku u razdoblju 2002-2006.

Grafikon 3
Izvor: Eurostat

Struktura neizravnih poreza u BiH i poređenje sa EU

Bosna i Hercegovina je uvođenjem PDV-a u 2006.godini dovršila reformu neizravnog oporezivanja. Svi neizravni porezi su harmonizirani na državnoj razini, a nadležnost za njihovu naplatu je preneseno na Upravu za neizravno oporezivanje. Karakter poreznog sustava u BiH je potrošnog tipa, te je udjel neizravnih poreza u poreznim prihodima daleko značajniji nego u većini zemalja EU. O poreznoj strukturi je više bilo riječi u prethodnom izdanju biltena. U ovom broju ćemo se osvrnuti na strukturu neizravnih poreza u BiH, te napraviti komparaciju sa danom u zemljama EU. Prilikom poređenja strukture neizravnih poreza treba imati u vidu da podaci nisu u potpunosti uporedivi sa zemljama EU zbog različitog načina klasifikacije i tretiranja pojedinih kategorija prihoda. Naime, brojni prihodi koje EU članice klasificira u neizravne poreze, BiH uopće ne ubire ili klasificira pod druge kategorije prihoda.¹⁴

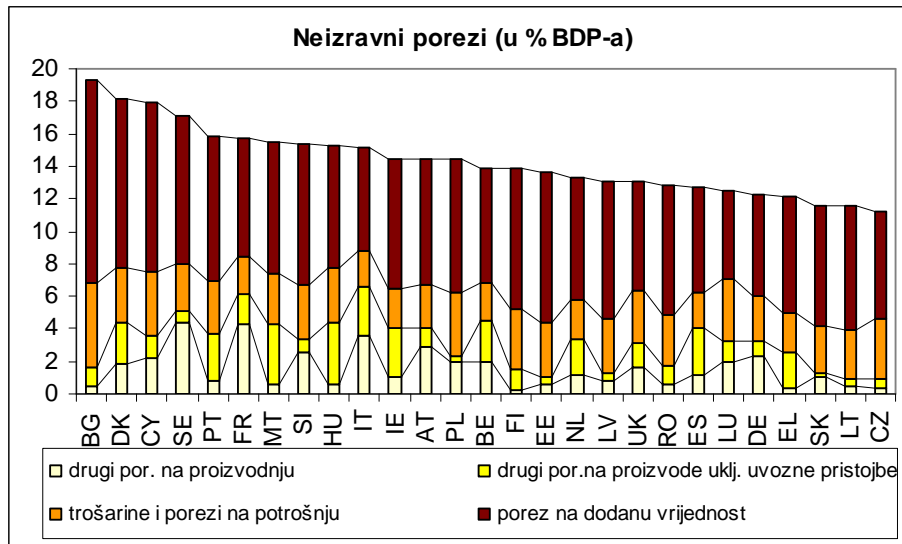
Grafikon br. 4 prikazuje fiskalno opterećenje bruto društvenog proizvoda pojedinim vrstama neizravnih poreza prema klasifikaciji ESA 95 (*European System of National and Regional Accounts*). Riječ je o harmoniziranoj metodologiji vođenja računa koju su obavezne primjenjivati članice EU, a koja osigurava konzistentnu i uporedivu kvantitativnu analizu ekonomija zemalja članica.¹⁵ Neizravni porezi se prema ESA 95 klasificiraju u dvije grupe:

- 1) Porezi na proizvode
- 2) Ostali porezi na proizvodnju

¹⁴ Detaljna klasifikacija neizravnih poreza dostupna je u biltenu br. 30, str 9

¹⁵ Više o metodologiji u biltenu br. 30

Porezi na proizvode obuhvataju PDV, trošarine i poreze na potrošnju te druge poreze na proizvode uključujući uvozne pristojbe.¹⁶

Grafikon 4
Izvor: Eurostat

1) Porezi na proizvode

U prosjeku, **prihodi od PDV-a** imaju najznačajniji udjel u strukturi neizravnih poreza Europske unije. Prosječni udjel prihoda od PDV-a u bruto društvenom proizvodu zemalja EU iznosio je 7% u 2006. godini.¹⁷ Nisu značajno izražene razlike među pokazateljima opterećenja BDP-a porezom na dodanu vrijednost pojedinih članica. Distribucija frekvencija pokazuje da se kod 77,8% članica ovaj pokazatelj kreće u rasponu od 6-9%. Od navedenog prosjeka značajno odstupa Bugarska, koja ima izrazito visoko opterećenje porezom na dodanu vrijednost u iznosu od 12,4%. Za Bugarsku je karakteristična visoka standardna stopa PDV-a, značajan udjel prihoda od PDV-a u neizravnim porezima (64,3%), kao i izrazito visok udjel prihoda od neizravnih poreza u ukupnim prihodima (56,5%). Suprotno tome, Luksemburg je karakterističan po izrazito niskom opterećenju porezom na dodanu vrijednost (5,4%), uglavnom zahvaljujući umjerenim stopama PDV-a.¹⁸ Prosječna visina PDV komponente ITR na potrošnju (odnos prihoda od PDV-a i privatne potrošnje) za EU-27 iznosi oko 14%. Ako za pojedine članice izračunamo razliku standardne PDV stope i PDV komponente ITR na potrošnju dobićemo tzv. **pokazatelj snižene stope i baze PDV-a** koji ima cilj da ustanovi karakteristike PDV sustava, odnosno da utvrdi koliko sustav razlikuje PDV osnovicu i privatnu potrošnju, te ulogu sniženih PDV stopa. Visoka vrijednost ovog indikatora ukazuje na to da je značajan dio privatne potrošnje oporezivan po nižoj stopi od standardne ili izuzet od oporezivanja uopće. Drugi razlozi koji doprinose visokoj vrijednosti ovog pokazatelja su visok prag oporezivanja, visoka razine sive ekonomije i sl. Pokazatelj snižene stope i baze PDV-a dostiže najveću vrijednost od oko 9% u Italiji i Poljskoj, što se može objasniti primjenom velikog broja sniženih stopa na robu široke potrošnje. Najniže vrijednosti ovog pokazatelja (1-2 procentna poena) karakteristične su za Estoniju, Cipar i Luksemburg.

Kao i kod zemalja EU, prihodi od PDV-a imaju najveći udjel u strukturi neizravnih poreza Bosne i Hercegovine. U 2007. godini udjel PDV-a u neizravnim porezima iznosio je 62,5%, što je za oko 12 procentnih poena više u odnosu na prosjek zemalja EU. Opterećenje bruto društvenog proizvoda PDV-om¹⁹ u BiH je skoro dvostruko iznad EU prosjeka (13,7%). Sa druge strane PDV

¹⁶ Detaljna klasifikacija neizravnih poreza prema ESA-95 dostupna je u biltenu br. 30

¹⁷ Ponderirana sredina

¹⁸ Postoji 6 stopa PDV-a koje se kreću u rasponu od 3-15%

¹⁹ Uključujući zaostalu naplatu poreza na promet

komponenta ITR na potrošnju ne odstupa znatno od prosjeka EU, a iznosila je 14,8% u 2007.godini²⁰. To ukazuje na ogromne razlike u strukturi bruto društvenog proizvoda BiH i EU, odnosno da komponenta privatne potrošnje u prosjeku ima znatno veći udio u BDP-u Bosne i Hercegovine nego u što je to slučaj u EU. Pokazatelj snižene stope i baze PDV-a iznosio je 2,2 procentna poena. Ovako nizak pokazatelj snižene stope i baze PDV-a objašnjava se jedinstvenom stopom PDV-a, te niskim udjelom potrošnje koja je izuzeta od oporezivanja.

Trošarine i porezi na potrošnju sudjeluju sa 19,6% u ukupnim neizravnim porezima EU. Najveći udjel trošarina i poreza na potrošnju u strukturi neizravnih poreza karakterističan je za Češku Republiku (33,1%) i Luksemburg (30,5%). Da bi napravili komparaciju ovih prihoda sa istim u BiH, promatraćemo izvedene porezne indikatore implicitnih poreznih stopa na potrošnju za kategorije trošarina koje „vuku“ najveći dio ovih prihoda.

Komponenta energije ITR na potrošnju (odnos prihoda od akciza na gorivo i privatne potrošnje)²¹, u prosjeku iznosi 3,4% za EU-27. Najniže vrijednosti su zabilježene u Grčkoj (1,8%) i Malti (1,9%), dok su najviše zabilježene u Luksemburgu (6,5%), Švedskoj (4,9%) i Češkoj Republici (4,7%). Odgovarajući pokazatelj za BiH je znatno niži od EU prosjeka i iznosi 2%. Ukoliko u kalkulaciju uključimo prihode od putarine (posebna taksa koja se naplaćuje po količini prometovanih naftnih derivata), onda dobijamo vrijednost od 3,1% što je približno prosjeku EU. Komponenta alkohola i cigareta ITR na potrošnju Europske unije u prosjeku iznosi 2 %, što približno odgovara prosjeku u BiH (2,1%). Udio alkohola i cigareta u finalnoj potrošnji je obično niži u zemljama sa većim raspoloživim dohotkom. Sa obzirom na to, nije iznenađujuće što su najniže ITR komponente alkohola i cigareta tipične za stare EU članice, kao što su Nizozemska (1 %), Italija i Austrija (obje 1,2 %).²²

Učešće drugih poreza na proizvode uključujući uvozne pristojbe u strukturi neizravnih poreza značajno varira među EU članicama, a u prosjeku iznosi 13,04%. Najveći udjel ovih prihoda karakterističan je za Mađarsku (24,8 %), Maltu (23,9%) i Španjolsku (22,9%). Nasuprot tome Poljska (1,9%), Slovačka (2,8%) i Estonija (2,9%) imaju izrazito nizak udio navedenih prihoda. Ako promatramo samo uvozne pristojbe, njihov udio u BDP-u je manje više ujednačen i uglavnom se kreće između 0,1 i 0,3% BDP-a. Od prosjeka značajno odstupaju nove članice EU, Bugarska i Rumunjska sa udjelom ovih prihoda u BDP-u od 0,9 i 0,7 %, respektivno. Prihodi od carina u Bosni i Hercegovini iznosili su 3% BDP-a u 2007.godini.

2) Drugi porezi na proizvodnju

Ova kategorija prihoda obuhvata poreze koje su poduzeća obavezna platiti neovisno od količine ili vrijednosti proizvedenih roba i usluga. Njihov udio u neizravnim porezima značajno varira među članicama, a prosjek iznosi 17%. U BiH se ovi porezi ne tretiraju kao neizravni.

Umjesto zaključka

Različita klasifikacija neizravnih poreza Bosne i Hercegovine i EU znatno otežava komparaciju njihove strukture. Postoje brojne vrste prihoda koje, za razliku od BiH, EU članice klasificiraju u neizravne poreze. Stoga je ispravnije porediti izvedene porezne indikatore kao što su parcijalna fiskalna opterećenja (udio pojedinih vrsta prihoda u BDP-u) ili komponente ITR na potrošnju (udio pojedinih vrsta prihoda u privatnoj potrošnji), nego udio pojedinih vrsta prihoda u ukupnim neizravnim porezima. Poređenjem danih pokazatelja za kategorije neizravnih poreza koji se prikupljaju u BiH sa odgovarajućim pokazateljima u EU, može se zaključiti da je fiskalno opterećenje bruto društvenog proizvoda PDV-om znatno iznad prosjeka EU, ali da je privatna potrošnja u prosjeku približno oporezovana. Opterećenje ukupne privatne potrošnje osnovnim kategorijama trošarina (alkohol i cigarete, energija) približno je prosjeku EU. Obzirom da su trošarinske stope u BiH su daleko ispod propisanih minimalnih trošarina u EU, to ukazuje da je

²⁰ Udjel prihoda od PDV/PP u ukupnoj potrošnji (uključujući vladinu) iznosilo je 12,12%

²¹ Prilikom izračuna različitih komponenti ITR na potrošnju, korišten je isti zajednički imenilac- vrijednost ukupne privatne potrošnje

²² Taxation trends in European Union, Eurostat, 2008 edition

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Sarajevo: Đoke Mazalića 5, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

udio trošarinskih proizvoda u potrošnji BiH znatno veći od EU prosjeka. U narednom razdoblju BiH očekuje izmjena propisa u oblasti trošarina, u cilju harmonizacije sa europskim minimalnim stopama.²³ Fiskalno opterećenje carinama značajno je više u BiH nego u EU. U narednom razdoblju očekuje se radikalno smanjenje ovih prihoda obzirom da je u mjesecu srpnju ove godine stupio na snagu Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju čije su najznačajnije odredbe vezane za uspostavu područja slobodne trgovine sa EU.

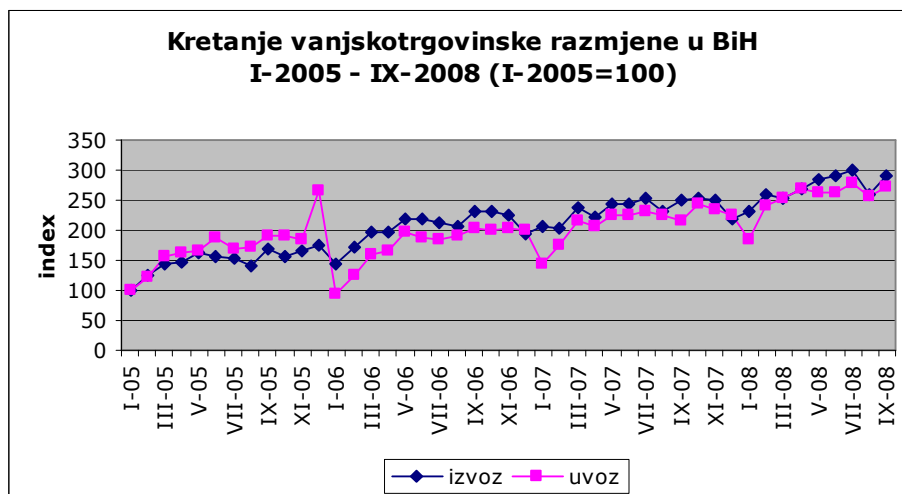
Robna razmjena u razdoblju siječanj – rujna 2008.g.

(pripremila: Mirela Kadić)

Analiza robne razmjene u razdoblju siječanj - rujna 2008.godine predstavlja nastavak analiza objavljenih u prethodnim brojevima biltena Odjeljenja, kao i analizu prvih efekata potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Glavna kretanja u robnoj razmjeni

Grafikon 1. nudi nam sliku kretanja vanjskotrgovinske razmjene Bosne i Hercegovine s inozemstvom u razdoblju siječanj 2005.godine do rujna 2008.godine, gdje siječanj 2005.godine predstavlja bazu.

Grafikon 1

Obujam vanjskotrgovinske razmjene kontinuirano se povećava, (u odnosu na isto razdoblje prošle godine obujam se povećao za skoro 3 milijarde KM), što nužno ne mora značiti i kvantitativno povećanje obujma. Osim trenda rasta obujma razmjene, primjećuje se ponavljanje standardnog šablona kretanja uvoza i izvoza BiH, odnosno pojave značajnog pogoršanja u odnosima razmjene na kraju godine, usljed povećanja uvoza i smanjenja izvoza. Takvo kretanje u robnoj razmjeni očekuje se i u posljednjem kvartalu 2008.godine.

U prvih devet mjeseci ove godine zabilježen je nominalni rast izvoza od 16,73% i rast uvoza od 22,26% u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Kod promatranja ovih odnosa treba uzeti u obzir i činjenicu da je razdoblje prvih devet mjeseci ove godine obilježio rast opće razine cijena na svjetskom tržištu. Taj rast se svakako značajno morao odraziti i na povećanje vrijednosti bosanskohercegovačkog uvoza. Tek detaljnija kvantitativna analiza, dala bi nam realnu sliku robne razmjene BiH sa inozemstvom. Deficit se u odnosu na isto razdoblje prošle godine povećao za 26,55%, a pokrivenost uvoza izvozom je pala za 4,52%, pa tako sad iznosi 41,73%.

²³ Više o harmonizaciji akciza u BiH sa EU standardima u biltenu br.25

Tabela 1

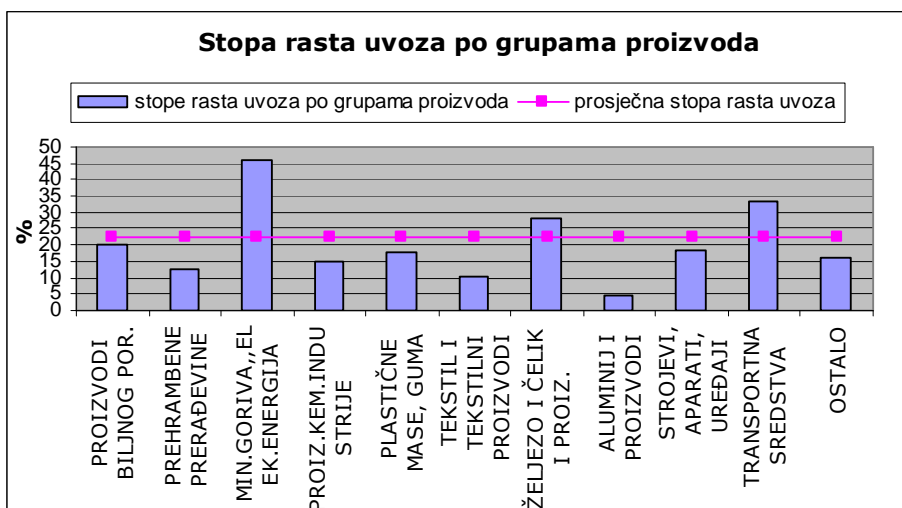
U 000 KM

	I-IX			2007/ 2006	2008/ 2007	2008/ 2006
	2006	2007	2008			
izvoz	3.793.085	4.410.495	5.148.582	116,28	116,73	135,74
uvoz	8.130.477	10.091.247	12.337.666	124,12	122,26	151,75
deficit	4.337.392	5.680.752	7.189.084	130,97	126,55	165,75
pokrivenost	46,65%	43,71%	41,73%	93,68%	95,48%	89,45%
obujam razmjene	11.923.561	14.501.743	17.486.248	121,62	120,58	146,65

Struktura robne razmjene

Uvoz

Proizvodi mineralnog porijekla, bazni metali i proizvodi od baznih metala, strojevi i aparati, transportna sredstva, proizvodi kemijske industrije, te prehrambene prerađevine čine preko 65% od ukupnog uvoza Bosne i Hercegovine, odnosno oko 8,2 milijarde KM. Najveći rast u prvih devet mjeseci ove godine zabilježila je, s razlogom, grupa proizvoda mineralnog porijekla odnosno podgrupa 'mineralna goriva i mineralna ulja', pa je nominalni rast ove grupe iznosio 45,73% u odnosu na isto razdoblje protekle godine. Rast veći od prosječne stope zabilježen je još i kod uvoza transportnih sredstava (33,33%) i uvoz baznih metala i proizvoda od baznih metala (posebno željezo i čelik i proizvodi od željeza i čelika 28,17%).

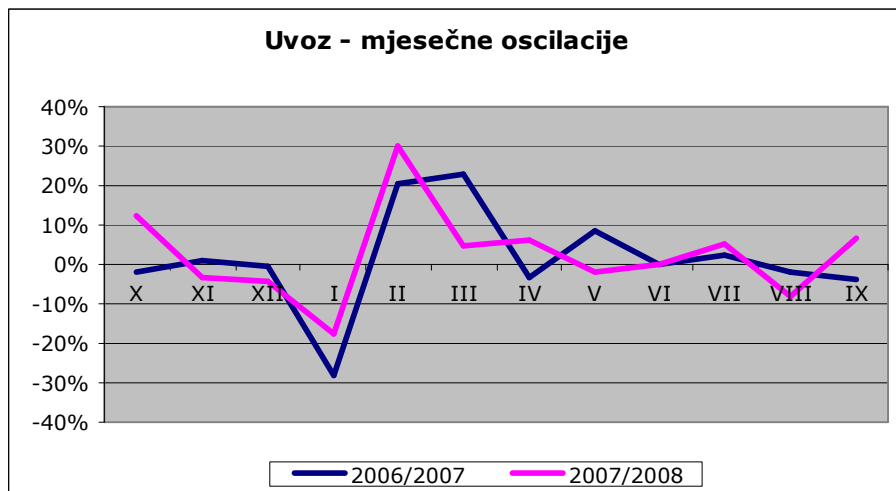

Grafikon 2

Tabela 2

GRUPA PROIZVODA - UVOZ	I kv 08/ I kv 07	II kv 08/ II kv 07	III kv 08 /III kv 07	III kv 08/ II kv 08	I kv 08	II kv 08	III kv 08
UKUPNO	27,39%	20,94%	19,50%	1,26%	100,00	100,00	100,00
PROIZVODI BILJNOG PORIJEKLA	33,45%	25,22%	3,59%	-4,13	5,28	4,08	3,86
PREHRAMBENE PRERAĐEVINE	18,37%	10,98%	10,70%	8,03	8,13	8,25	8,8
PROIZ.MIN.PORIJEKLA	42,03%	46,39%	44,54%	9,25	16,13	17,25	18,61
PROIZVODI KEMIJSKE INDUSTRIJE	8,58%	14,03%	22,48%	0,33	8,49	8,66	8,58
PLASTIČNE MASE, GUMA I KAUČUK	20,90%	15,65%	17,55%	11,47	4,34	4,77	5,25
TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	15,69%	8,37%	8,73%	-5,75	4,31	4,66	4,33
BAZNI METALI I PROIZ.OD BAZNIH METALA	27,54%	19,93%	17,95%	-5,17	12,83	12,92	12,1
STROJEVI, APARATI, UREĐAJI	28,77%	16,29%	11,37%	-5,07	17,35	15,81	14,82
TRANSPORTNA SREDSTVA	54,79%	30,09%	21,52%	-5,22	8,23	8,32	7,79
OSTALO					14,91	15,28	15,86

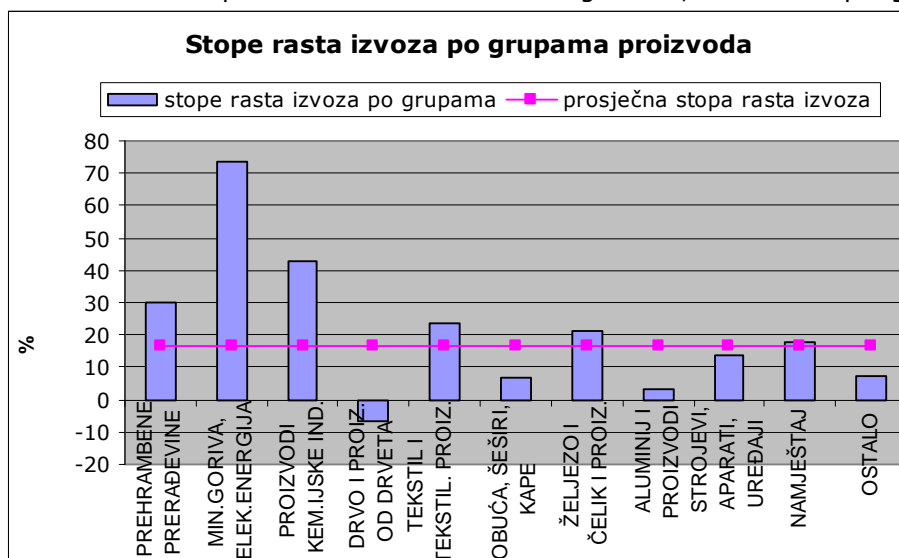
Promatrajući promjene u okviru pojedinih kvartala, primjetićemo da ne postoje značajnija i turbulentnija kretanja u okviru trećeg kvartala 2008.godine u poređenju s istim kvartalom prethodne godine ili u poređenju sa drugim kvartalom 2008. Kretanja značajnija od prosjeka zabilježena su isključivo unutar grupe proizvoda mineralnog porijekla usljed vrtoglavog rasta cijena nafte i naftnih derivata na svjetskom tržištu u prvih devet mjeseci 2008.g. Upoređujući treći u odnosu na drugi kvartal tekuće godine, dolazimo do zaključka da uvozne aktivnosti u najmanju ruku stagniraju u trećem kvartalu.

Grafikon 3

Izvoz

Najveći nominalni rast zabilježen je kod grupe proizvoda mineralnog porijekla (čak 73,6%), proizvoda kemijske industrije 42,97% (posebno anorganski kemijski proizvodi i farmaceutski proizvodi), prehrambenih prerađevina (29,89%), tekstila i tekstilnih proizvoda (23,32%), željeza i čelika i proizvoda od željeza i čelika (21,24%) i namještaja (17,71%). Skromniji rast od prosjeka u prvih devet mjeseci ove godine imao je izvoz aluminijske (samo 3,19% više u odnosu na isti razdoblje prošle godine), dok je izvoz drveta i proizvoda od drveta čak zabilježio pad od 6,68%. Udio drveta i proizvoda od drveta u 2008.g. čini 7,39% od ukupnog izvoza BiH.

Grafikon 4

Kvartalna kretanja ukazuju na stagnaciju izvoznih aktivnosti u trećem kvartalu. Razlog ovome može biti kako sezonsko usporavanje izvoznih aktivnosti u trećem i četvrtom kvartalu,

opadanje cijena strateških izvoznih proizvoda BiH (aluminij i željezo), no isto tako postoji mogućnost opadanja izvozne tražnje usljed svjetske ekonomske krize. Sa ove vremenske distance, nemoguće je donositi bilo kakve ozbiljnije zaključke.

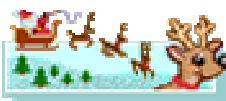
Tabela 3

GRUPA PROIZVODA - IZVOZ	I kv 08/ I kv 07	II kv 08/ II kv 07	III kv 08/ III kv 07	III kv 08/ II kv 08	I kv 08	II kv 08	III kv 08
UKUPNO	14,81%	19,01%	16,23%	0,93%	100,00	100,00	100,00
PREHRAMBENE PRERAĐEVINE	26,94%	29,21%	32,73%	14,13%	2,79	2,95	3,33
MIN.GORIVA, MIN.ULJA,ELEK.ENERGIJA	125,38%	53,88%	61,48%	37,24%	9,53	8,32	11,32
DRVO I PROIZVODI OD DRVETA	-10,26%	-4,59%	-5,84%	-5,25%	6,85	7,87	7,39
TEKSTIL I TEKSTILNI PROIZVODI	24,28%	36,46%	12,45%	7,86%	5,49	4,59	4,90
OBUČA, ŠEŠIRI, KAPE I SLIČNI PROIZVODI	8,14%	10,79%	0,73%	12,07%	5,81	5,77	5,03
ŽELJEZO I ČELIK I PROIZ.OD ŽELJEZA I ČELIKA	18,33%	23,59%	21,44%	-4,97%	15,39	16,18	15,23
ALUMINIJ I PROIZ.OD ALUMINIJA	-8,08%	11,91%	7,22%	-3,26%	10,56	9,95	9,54
STROJEVI, APARATI, UREĐAJI	23,72%	13,73%	4,94%	11,23%	13,28	12,71	11,18
NAMJEŠTAJ	20,76%	16,35%	16,23%	-8,71%	8,13	7,72	6,98
OSTALO					22,17	23,93	25,09

Umjesto zaključka

U razdoblju siječanj-septembar 2008.godine zabilježeno je nekoliko osnovnih kretanja u odnosu na isto razdoblje prethodne godine:

- rast uvoza za 22,26%
- rast izvoza za 16,73%
- rast deficita robne razmjene za 26,55%
- pad pokrivenosti uvoza izvozom za 4,52%, pa tako sad iznosi 41,73%

*Svim našim suradnicima u ministarstvima financija BiH,
Federacije BiH, Republike Srpske, Brčko Distrikta, županija,
općina i vanproračunskih fondova,
kao i svim čitateljima, želimo sretnu i uspješnu
Novu 2009. godinu*

Konsolidirani izvještaji

(pripremila: Mirela Kadić, pomoćnik za istraživački rad)

Tabela 1. (Konsolidirani izvještaji: BiH: entiteti, JR)

Konsolidirani izvještaj uključuje:

- prihode od neizravnih poreza koje prikuplja Uprava za neizravno oporezivanje na Jedinstveni račun,
- transfere sa Jedinstvenog računa UIO za servisiranje vanjskog duga,
- transfere sa Jedinstvenog računa UIO za financiranje Brčko Distrikta, županija, općina i Direkcija za puteve,
- prihode proračuna Bosne i Hercegovine sa Jedinstvenog računa UIO,
- prihode i rashode proračuna Federacije BiH,
- prihode i rashode proračuna Republike Srpske.

Tabela 2. (Konsolidirani izvještaji: BiH: država, entiteti, Brčko Distrikt, županije)

1. Konsolidirani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode proračuna BiH
- prihode i rashode proračuna Brčko Distrikta
- prihode i rashode proračuna RS
- prihode i rashode proračuna FBiH
- prihode i rashode proračuna županija

2. U izvještaj je uključena amortizacija vanjskog duga

3. Podaci nisu u potpunosti uporedivi sa prethodnom godinom radi izdvajanja Fonda zdravstvenog osiguranja iz Vlade Brčko distrikta kao samostalne financijske institucije.

Tabela 3. (Konsolidirani izvještaji: RS: proračun RS, fondovi, općine)

1. Konsolidirani izvještaj uključuje:

- prihode i rashode proračuna RS
- prihode i rashode vanproračunskih fondova (Fond PIO, Fond zdravstvene zaštite, Zavod za zapošljavanje i Fond dječije zaštite)
- prihode i rashode proračuna općina

Tabela 4. (Konsolidirani izvještaji: HN županija)

1. Konsolidirani izvještaj uključuje:

- Prihode i rashode proračuna županija
- Prihode i rashode proračuna pripadajućih općina

2. Procijenjeni su podaci za općinu Ravno

BiH: entiteti i JR, I-X, 2008. g.

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Q1	Q2	Q3	Q4	Ukupno
1	Tekući Prihodi	411,9	381,9	482,2	490,3	457,4	476,0	559,7	490,6	520,1	502,8	1276,0	1423,7	1570,4	502,8	4772,8
11	Porezni prihodi	386,5	354,6	444,9	465,0	437,4	432,8	502,5	441,3	489,5	464,9	1186,0	1335,3	1433,3	464,9	4419,4
111	Neizravni porezi (i sredstva sa JR)	370,2	325,0	405,8	424,6	415,1	409,4	479,2	419,2	468,0	442,6	1101,0	1249,1	1366,3	442,6	4159,1
	PDV	247,3	183,8	257,3	260,5	256,9	253,7	311,8	266,2	313,2	284,6	688,5	771,1	891,2	284,6	2635,4
	PDV na uvoze	149,5	200,9	217,0	234,0	222,7	228,6	246,4	228,2	249,5	250,6	567,4	685,3	724,1	250,6	2227,3
	PDV obveza prema PDV prijavama	128,9	100,4	94,8	100,0	102,4	109,4	124,0	125,1	128,2	127,2	324,0	311,7	377,2	127,2	1140,2
	PDV prema automatskom razrezu od stane UIO	0,0	0,0	0,0	0,1		0,0	0,2	-0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,4
	PDV jednokratne uplate	0,3	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,4	0,1	0,6	0,2	0,5	0,1	1,5
	Ostalo	1,2	1,1	1,0	1,1	1,9	0,9	1,2	1,1	0,8	1,3	3,3	3,9	3,1	1,3	11,6
	Povrat PDV	-32,6	-118,6	-55,7	-74,6	-70,2	-85,3	-60,1	-88,1	-65,7	-94,6	-206,9	-230,1	-213,9	-94,6	-745,5
	Carine	40,8	58,2	62,3	66,8	61,6	60,9	52,1	46,0	53,0	56,9	161,3	189,3	151,1	56,9	558,6
	Porez na promet	0,5	1,5	0,9	0,7	1,7	0,9	0,9	1,1	0,6	0,7	3,0	3,2	2,6	0,7	9,5
	Trošarina	67,8	66,6	70,0	79,0	77,8	77,7	95,0	87,4	82,3	82,2	204,3	234,5	264,7	82,2	785,7
	uvozni pr.	53,9	55,0	57,9	65,9	64,2	64,0	76,9	71,4	68,0	68,7	166,8	194,2	216,3	68,7	646,0
	u zemlji	13,9	11,6	12,1	13,1	13,5	13,6	18,1	16,0	14,3	13,5	37,5	40,2	48,4	13,5	139,6
	Putarina	12,7	14,4	14,0	16,6	16,2	15,0	18,1	17,4	17,7	16,9	41,0	47,9	53,3	16,9	159,1
	Ostalo	1,4	1,4	1,8	1,5	1,6	1,7	1,6	1,4	1,6	1,8	4,7	4,8	4,6	1,8	15,9
	Ostali povrati	-0,4	-0,9	-0,6	-0,7	-0,6	-0,3	-0,4	-0,3	-0,4	-0,5	-1,8	-1,6	-1,1	-0,5	-5,1
112	Izravni porezi	16,3	29,6	39,1	40,4	22,3	23,3	23,3	22,1	21,5	22,2	85,0	86,1	66,9	22,2	260,3
	Porezi na dohodak i dobit	8,0	18,8	26,6	27,4	11,0	10,1	10,1	8,0	8,7	8,9	53,4	48,5	26,8	8,9	137,6
	Ostali porezni prihodi	8,3	10,8	12,5	13,1	11,3	13,3	13,3	14,1	12,7	13,3	31,6	37,7	40,1	13,3	122,6
12	Neporezni prihodi	24,3	27,1	37,1	24,5	19,8	41,9	56,6	49,9	29,9	36,6	88,5	86,3	136,4	36,6	347,7
13	Ostali prihodi			0,1		0,1	0,2	0,0		0,2	0,0	0,1	0,3	0,2	0,0	0,5
14	Donacije/grantovi	0,2	0,0	0,0	0,5	0,0	0,2	0,0		0,0	0,0	0,2	0,7	0,0	0,0	1,0
15	Transferi viših razina	0,9	0,1	0,1	0,2	0,1	0,9	0,6	-0,7	0,6	1,3	1,2	1,2	0,5	1,3	4,1

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Q1	Q2	Q3	Q4	Ukupno
2	Tekući Rashodi	305,0	400,2	427,7	490,2	447,9	514,1	506,4	461,8	526,0	493,5	1133,0	1452,2	1494,3	493,5	4572,9
21	Tekući izdaci	48,5	68,7	85,7	80,4	77,2	99,0	61,6	88,3	91,3	82,5	202,9	256,6	241,2	82,5	783,1
211	Plaće i naknade	45,2	61,0	68,5	67,1	65,9	86,4	48,0	71,8	72,6	66,3	174,6	219,4	192,4	66,3	652,7
212	Izdaci za materijal i usluge	3,3	7,7	17,2	13,2	11,3	12,6	13,5	16,5	18,7	16,2	28,3	37,2	48,7	16,2	130,4
22	Grantovi/Socijalni transferi/Subvencije	13,7	53,5	64,6	79,5	68,5	95,9	107,6	87,4	104,4	89,6	131,9	243,9	299,3	89,6	764,7
	Transferi domaćinstvima	10,7	48,5	43,4	56,1	50,3	67,2	58,1	56,1	70,7	56,1	102,7	173,6	184,9	56,1	517,3
	Transferi organizacijama/institucijama	0,3	1,2	5,9	5,1	8,9	6,1	11,8	12,3	7,2	3,2	7,4	20,1	31,4	3,2	62,1
	Subvencije	2,7	3,8	15,2	18,3	9,3	22,6	37,7	19,0	26,4	30,3	21,8	50,2	83,0	30,3	185,3
23	Plaćanje kamate	0,6	10,1	13,6	5,4	16,2	19,8	0,6	13,5	6,2	6,3	24,3	41,5	20,3	6,3	92,3
24	Ostali izdaci/potrošnja/transferi	1,9	44,4	25,5	32,1	36,7	37,3	30,2	30,1	35,2	35,8	71,8	106,1	95,4	35,8	309,2
25	Transferi sa JR	224,3	205,4	219,8	248,2	226,9	239,7	287,6	220,8	266,3	252,7	649,5	714,9	774,8	252,7	2391,8
	od čega: Proračun BiH	51,6	51,6	61,5	57,6	52,3	54,9	60,2	54,9	57,6	60,2	164,8	164,8	172,7	60,2	562,5
	od čega: FBiH / županije, općine, Direkcija za ceste	130,8	121,1	117,7	144,6	135,4	141,6	153,5	135,7	158,8	148,2	369,6	421,5	448,0	148,2	1387,4
	od čega: RS / gradovi, općine, JP "Putevi RS"	30,7	22,7	28,4	33,1	26,5	30,4	57,1	17,0	35,3	30,7	81,8	89,9	109,5	30,7	311,9
	od čega: Brčko	11,2	10,0	12,1	13,1	12,7	12,8	16,8	13,1	14,7	13,7	33,3	38,6	44,6	13,7	130,1
27	Transferi županijama, općinama i gradovima	17,2	18,1	18,7	40,2	23,0	25,4	17,6	21,7	22,8	22,6	54,0	88,5	62,2	22,6	227,3
28	Neto pozajmljivanje*	-1,3		-0,1	4,4	-0,7	-3,0	1,2		-0,1	4,0	-1,4	0,7	1,1	4,0	4,4
3	Neto nabavka nefinancijskih sredstava	4,7	4,7	8,4	13,3	6,5	19,3	16,7	11,3	5,7	19,0	17,8	39,2	33,6	19,0	109,6
4	Vladin suficit (+)/ deficit(-) (1-2-3)	102,2	-23,0	46,1	-13,3	3,0	-57,4	36,6	17,5	-11,6	-9,7	125,2	-67,7	42,5	-9,7	90,3
5	Neto financiranje**	-0,57	-1,4	-35,2	-9,0	-5,6	-8,2	-2,0	-34,9	-8,3	-9,7	-37,2	-22,8	-45,3	-9,7	-115,0

Tabela 1.

BiH: Država, entiteti, Brčko distrikt, županije, I-IX, 2008. g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Ukupno
1 Prihodi (11+12+13+14)	423.911.258	419.830.532	483.068.613	556.006.439	468.523.715	497.069.484	532.898.590	514.059.080	521.029.842	4.416.397.554
11 Prihodi od poreza	365.884.873	361.235.083	419.722.044	440.198.400	417.019.360	418.060.758	444.367.373	433.309.303	460.788.268	3.760.585.461
Porezi na dobit pojedinaca i poduzeća	18.111.809	24.534.333	35.964.793	33.784.658	17.149.409	15.838.074	17.308.939	12.559.922	15.234.533	190.486.470
Porezi na plaće i radnu snagu	20.074.584	28.816.874	25.692.452	32.049.227	27.338.511	29.409.851	30.867.976	27.982.487	30.074.404	252.306.368
Porez na imovinu	2.214.127	2.371.659	1.696.239	1.745.895	1.540.358	1.592.552	1.873.806	1.505.809	1.649.514	16.189.959
Prihodi od neizravnih poreza*	324.480.548	303.963.832	351.223.953	371.079.375	367.318.003	367.878.130	392.409.405	387.890.170	409.485.394	3.275.728.811
Ostali porezi	1.003.805	1.548.385	5.144.607	1.539.245	3.673.078	3.342.150	1.907.246	3.370.915	4.344.423	25.873.854
12 Neporezni prihodi	56.389.323	56.149.652	61.220.330	54.319.749	41.940.535	76.245.023	85.029.119	74.385.293	54.813.444	560.492.468
13 Tekuće potpore (Grantovi)	1.517.035	2.389.365	2.060.368	61.486.462	9.504.312	2.549.536	3.487.865	6.364.484	5.275.830	94.635.257
14 Ostali prihodi	120.027	56.432	65.872	1.828	59.509	214.167	14.233	0	152.300	684.368
2 Rashodi (21+22+23)	316.074.784	365.852.430	372.739.333	464.218.454	436.927.114	518.070.659	499.908.497	458.602.586	497.991.047	3.930.384.904
21 Tekući izdaci	315.668.774	363.353.017	369.619.421	455.405.173	433.630.837	515.656.325	494.580.429	455.787.647	499.961.328	3.903.662.953
Plaće i naknade	173.384.264	176.831.289	177.108.249	192.306.714	189.580.814	218.525.693	195.872.357	192.200.220	205.231.912	1.721.041.512
od čega: Bruto plaće	148.024.166	150.109.364	150.336.024	160.421.313	158.839.536	175.291.435	151.059.750	165.028.482	171.341.400	1.430.451.470
od čega: Naknade	25.360.098	26.721.925	26.772.225	31.885.401	30.741.278	43.234.257	44.812.607	27.171.739	33.890.512	290.590.042
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	8.231.021	8.469.281	8.339.164	9.448.301	9.398.233	11.378.568	7.655.969	9.398.724	9.836.974	82.156.233
Izdaci za materijal i usluge	26.336.520	35.359.678	44.612.437	43.158.361	39.587.953	43.944.017	43.009.376	42.172.832	54.731.524	372.912.699
Grantovi	103.187.783	128.805.949	133.192.342	204.691.714	178.740.713	221.866.834	247.124.230	198.456.139	223.755.967	1.639.821.670
Izdaci za kamate i ostale naknade	4.529.186	13.886.820	6.367.230	5.800.083	16.323.124	19.941.213	918.497	13.559.732	6.404.952	87.730.839
22 Ostali rashodi	2.064.457	2.196.423	2.900.735	4.780.059	4.064.912	3.160.173	4.460.097	2.856.302	4.168.081	30.651.237
23 Neto pozajmljivanje*	-1.658.447	302.990	219.176	4.033.222	-768.636	-745.838	867.972	-41.363	-6.138.362	-3.929.286
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	9.660.446	7.610.028	10.375.184	20.352.056	18.223.714	31.868.537	30.889.037	27.919.387	26.031.445	182.929.834
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	98.176.028	46.368.074	99.954.096	71.435.929	13.372.888	-52.869.712	2.101.055	27.537.107	-2.992.650	303.082.816
5 Neto financiranje**	-11.358.160	-13.075.109	-12.188.258	-8.667.075	-5.715.626	-8.410.429	-2.471.593	-35.081.172	-8.689.676	-105.657.098

Tabela 2.

BiH: proračun RS, fondovi, općine, I-IX, 2008. g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Ukupno
1 Prihodi (11+12+13+14+15)	197.415.362	230.978.612	274.869.510	268.367.200	250.884.663	266.841.208	289.939.169	284.232.444	289.961.002	2.353.489.170
11 Prihodi od poreza	110.392.441	116.541.993	149.285.353	157.676.413	142.294.465	140.710.384	155.627.948	160.720.648	154.710.263	1.287.959.909
Porezi na dobit pojedinaca i poduzeća	3.756.445	8.600.505	22.796.331	26.562.276	10.434.022	8.798.487	7.663.824	6.728.570	6.777.293	102.117.753
Porezi na plaće i radnu snagu	9.308.063	12.013.318	13.960.575	14.641.531	12.690.993	15.043.641	14.803.174	13.664.852	13.989.534	120.115.682
Porez na imovinu	2.768.334	4.526.126	3.689.687	3.869.697	3.473.707	3.257.374	4.060.303	3.472.031	3.627.014	32.744.275
Prihodi od neizravnih poreza*	94.117.372	90.507.199	107.936.547	111.747.652	115.050.037	112.811.596	128.274.066	134.038.754	129.322.581	1.023.805.804
Ostali porezi	442.226	894.845	902.212	855.256	645.706	799.286	826.581	2.816.442	993.840	9.176.395
12 Doprinosi za socijalnu zaštitu	60.762.146	77.728.129	83.250.858	101.316.584	85.985.605	92.389.447	95.020.046	100.019.175	94.409.437	790.881.428
13 Neporezni prihodi	26.455.640	35.043.692	42.050.605	31.067.812	24.600.942	30.551.510	36.755.509	25.710.499	35.898.313	288.134.521
14 Grantovi	-381.944	1.537.867	157.109	-21.844.188	-2.280.004	2.872.244	2.224.007	-2.563.708	3.091.369	-17.187.248
15 Ostali prihodi	187.079	126.930	125.585	150.579	283.656	317.623	311.659	345.830	1.851.621	3.700.561
2 Rashodi (21+22+23)	167.221.110	206.823.721	243.325.791	227.796.308	222.012.134	262.143.116	255.196.293	253.100.683	280.620.768	2.118.239.924
21 Tekući izdaci	164.745.759	198.185.553	235.533.849	216.261.655	215.516.854	254.275.913	250.546.785	248.048.905	277.905.705	2.061.020.980
Plaće i naknade	56.263.412	56.764.998	60.411.997	61.797.170	60.450.159	62.286.841	63.264.968	63.415.828	67.689.433	552.344.807
od čega: Bruto plaće	53.459.641	53.853.809	56.252.510	56.765.585	55.735.737	56.520.684	58.759.085	59.003.522	61.341.824	511.692.397
od čega: Naknade	2.803.771	2.911.189	4.159.487	5.031.585	4.714.422	5.766.157	4.505.883	4.412.307	6.347.609	40.652.410
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	567.991	537.355	654.454	1.106.131	850.465	1.542.635	1.088.411	835.637	1.423.849	8.606.926
Izdaci za materijal i usluge	23.045.997	40.692.226	76.710.299	54.504.805	48.422.933	46.598.365	56.707.503	59.875.986	61.596.099	468.154.213
Grantovi	83.961.989	89.520.938	94.764.943	96.571.678	95.309.621	135.019.884	128.405.800	115.605.525	143.184.160	982.344.537
Izdaci za kamate i ostale naknade	906.372	10.670.036	2.992.156	2.281.871	10.483.677	8.828.189	1.080.104	8.315.929	4.012.164	49.570.496
22 Ostali rashodi	3.601.732	8.307.814	7.701.908	7.028.612	6.999.952	9.239.296	2.197.960	3.597.854	-2.016.734	46.658.394
23 Neto pozajmljivanje*	-1.126.382	330.353	90.034	4.506.040	-504.671	-1.372.093	2.451.548	1.453.923	4.731.797	10.560.550
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	7.783.193	5.181.618	7.969.995	19.645.916	13.140.662	23.610.618	23.971.694	23.052.066	34.952.722	159.308.483
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	22.411.059	18.973.273	23.573.724	20.924.977	15.731.866	-18.912.526	10.771.183	8.079.695	-25.612.487	75.940.763
5 Neto financiranje**	-925.460	999.723	430.027	-594.259	1.363.661	1.681.461	11.501.689	-19.171.499	8.674.097	3.959.440

Tabela 3.

Hercegovačko-neretvanska županija, I-VII 2008.g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	Ukupno
1 Prihodi (11+12+13+14)	21.387.548	19.176.321	21.237.053	20.380.326	23.290.296	22.807.312	23.191.610	151.470.466
11 Prihodi od poreza	16.657.850	13.534.303	16.667.248	16.319.588	16.747.786	16.759.409	17.736.332	114.422.516
Porezi na dobit pojedinaca i poduzeća	881.292	876.727	916.127	522.555	594.201	411.311	593.999	4.796.212
Porezi na plaće i radnu snagu	2.113.871	2.170.801	2.117.694	2.385.138	2.483.179	2.361.909	2.500.614	16.133.207
Porez na imovinu	907.584	596.444	821.174	660.451	1.065.574	733.113	797.152	5.581.492
Domaći porezi na dobra i usluge (po propisima do 31.12.2005)	775.530	453.110	430.965	82.941	348.498	360.414	178.028	2.629.485
Prihodi od neizravnih poreza	11.859.034	9.245.414	12.135.341	12.431.898	12.101.768	12.718.784	13.505.106	83.997.345
Ostali porezi	120.540	191.806	245.947	236.606	154.565	173.878	161.432	1.284.774
12 Neporezni prihodi	3.417.275	5.276.366	4.280.377	3.798.730	6.150.526	4.098.659	4.373.250	31.395.183
13 Grantovi	1.312.423	325.106	284.939	228.737	278.788	1.194.535	946.444	4.570.973
14 Ostali prihodi	0	40.546	4.488	33.272	113.195	754.709	135.584	1.081.794
2 Rashodi (21+22)	13.998.197	15.674.326	18.751.883	16.805.862	20.685.887	21.764.777	19.617.863	127.298.795
21 Tekući izdaci	13.998.197	15.674.326	18.751.883	16.805.862	20.685.887	21.764.777	19.617.863	127.298.795
Plaće i naknade	8.263.364	8.347.086	7.911.603	10.467.549	9.721.363	9.952.051	11.795.197	66.458.213
od čega: Bruto plaće	6.576.433	6.658.022	6.249.239	7.941.948	7.779.896	7.764.703	7.630.443	50.600.683
od čega: Naknade	1.686.931	1.689.064	1.662.364	2.525.602	1.941.467	2.187.349	4.164.754	15.857.530
Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	786.844	782.321	644.532	1.026.299	933.022	922.044	904.224	5.999.285
Izdaci za materijal i usluge	1.707.121	1.843.072	2.780.713	2.146.228	2.622.818	3.441.078	2.036.113	16.577.142
Grantovi	2.947.263	4.014.138	6.082.749	2.900.514	6.781.124	5.986.707	4.265.038	32.977.533
Izdaci za kamate i ostale naknade	116.061	18.177	27.185	20.370	19.627	18.751	111.928	332.099
Doznake nižim potrošačkim jedinicama	177.544	669.533	1.305.102	244.901	607.934	1.444.147	505.362	4.954.523
22 Neto pozajmljivanje*	0	0	0	0	0	0	0	0
3 Neto nabavka nefinancijskih sredstava	624.855	1.203.143	775.161	981.352	1.188.369	1.725.086	2.686.328	9.184.294
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	6.764.496	2.298.852	1.710.008	2.593.113	1.416.040	-682.552	887.419	14.987.376
5 Neto financiranje**	-204.256	228.268	35.134	-21.849	351.331	-22.018	-191.545	175.064

Tabela 4.